

11/2012

MILIH US

Noortepoliitika
–probleemist on
saanud võimalus.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

- Noortepoliitika prioriteetide nimel tuleb rohkem vaeva näha –
Kaire Talviste
3
- Sammud ja takistused noorte tööpuuduse vähendamisel ja kvaliteetse hariduse tagamisel – Jaanika Käst
5
- Toimiv lõimitud noortepoliitika kui helesinine, ent saavutatav unistus –
Martti Martinson
7
- Noortepoliitika noorsootöötaja kutsestandardis
8
- Noorte poliitiline aktiivsus kajastub sotsiaalvõrgustikes –
Airi-Alina Allaste
10
- Väikese koha noortepoliitikat mõjutab tugevasti riiklik hariduspoliitika – Merle Harjo
12
- Noortepoliitika ajaloost: probleemid on saanud ressurs – Tanja Dibou
14
- Euroopa noortevaldkonna koostööraamistiku rakendamine takerdub teadmatuse taha – Liis Tamman
18
- Struktuurne dialoog noortesõbralikuma elu nimel – Kristo Peterson
22
- Mida arvavad noorteühenduste juhid? Kommentaarid: Timo Torm, Berit Vain ja Tauno Mihklepp
24
- Lõimumine ja teadlikkus välispoliitikast on noorteühingu Avatud Vabariik eesmärkideks –
Gustav Liblik
26
- Unistamisest üksi jääb väheks, peab ka tegutsema – Erik Pirn
Kommentaar: Kristi Kruus
27
- Piiriülene noorte osalusprojekt muutis hoiakuid – Siiri Liiva
28
- Seadusloomes tuleks hakata arvestama laste ja noortega –
Teele Tõnismann
30
- Noori mõjutavad poliitikavaldkonnad on üllatavalt mitmekesised –
Maarja Toots
32
- Mitteformaalse hariduse jõud: kuidas saab vabaühendus mõjutada noortepoliitikat, seitsmeaastase protsessi tulemus – Denis Morel
34
- Tallinna noortevaldkonna ühise „liivakasti” loomise lugu –
Ilona-Evelyn Rannala
37

Ajakirjas MIHUS olevate artiklite sisu ei pruugi ühtida väljaandja seisukohtadega.

Ajakirjas on kasutatud Lilian Härma joonistatud aabitsa illustratsioone aastast 1968 tema nõusolekul.

Kaire Talviste
peatoimetaja

Noortepoliitika prioriteetide nimel tuleb rohkem vaeva näha

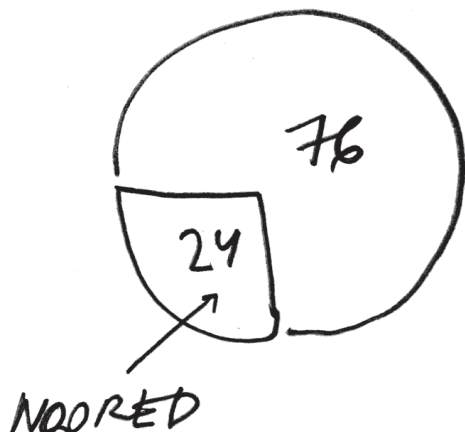
2011. aasta 1. jaanuari seisuga oli Eestis 7–26-aastaseid noori ligi 322 000, mis moodustas kogu rahvastikust 24%¹. Järgnevateks aastakümneteks prognoositakse noorte arvu märgatavat langust, aastaks 2030 kahaneb noorte arv Eesti Statistikaameti arvamusel 310 000-le.

Noorte tähtsuse kasv, kellest vananev ühiskond järjest enam sõltuma hakkab, on noortepoliitika nii riiklikul, Euroopa Liidu kui ka globaalsel tasandil üha enam fookusesse toonud. Noorte arengu toetamiseks on koostatud mitmeid strateegiaid ja nende huvidega arvestatakse üha enam erinevate poliitikate kujundamisel.

TLÜ Riigiteaduste Instituudi doktorant Tanja Dibou annab seekordses numbris ülevaate noortepoliitika arengust läbi ajaloo ja toob esile, kuidas 60ndatel levinud noor-on-probleem-mõtteviisi asemel on noortes üha enam hakatud nägema ressursi. Kui algsest tegeles riik vaid konfliktsete noortega, siis tänapäeva noortepoliitika kaasab kõiki noortegruppe – nii linnast kui maalt, probleemseid ning probleemideta noori jne –, et toetada isiksuse mitmekülgset arengut.

Lõimitud või mitte

Avatud Eesti Fondi noorteprogrammi koordinaator Maarja Toots tutvustab 2011. aastal läbi viidud pilootuuringut, mille eesmärgiks oli kaardistada n-õ valged laigud valdkondades, mis mõjutavad noorte elu, ent mille mõju pole teadvustatud. Uuringus tuvastati ligi 30 sellist valdkondlikku arengukava ning see on tõendiks noortepoliitika ulatusest.

Noori mõjutavate poliitikavaldkondade mitmekesisus eeldab tihedat valdkondadevahelist koostööd. Selgus aga, et teadlikkus lõimitud ja koordineeritud noortepoliitika eesmärkidest oli ootamatult napp.

Tallinna Spordi- ja Noorsooameti noorsootöö osakonna juhataja Ilona-Evelyn Rannala lihtsustatud sõnastuses on lõimitud noortepoliitika „sihipärane, sarnastest põhimõtetest lähtuv koostöö eri valdkondade vahel, mis mõjutab noorte eluolu ja peaks lähtuma noorte vajadustest”. Kuigi idee iseenesest on lihtne, teeb selle teostamise kohaliku omavalitsuse tasandil raskeks õige mõtteviisi ja oskuste puudumine. Lõimitud noortepoliitika eeldab kohalikul tasandil koostöövõrgustiku loomist ning mitmete osapoolte head tahet ja koostööd.

Lõimitus ja võrdsete võimaluste tagamine on ka Eesti noortepoliitikat läbi siseriiklike prioriteetide seadmise mõjutava EL-i noorsoostrategia 2010–2018 eesmärk. Tallinna Pedagoogilise Seminari lõpetanu, Liis Tamman, uuris oma lõputöös, kuivõrd teadlikud olid maavalitsuste noorsootöötajad Euroopa Liidu noortepoliitika strateegiast. Selgus, et ei tunta noortepoliitika mõisteid, võõras oli lõimitud noortepoliitika olemus, strateegia

ise oli jäänud inimestele kaugeks ja arusaamatuks.

Kaasatus – pigem vähene

Võtmelement kõikide noori puudutavate poliitikate puhul on see, et noori, nende huvisid ja perspektiive võetakse tõsiselt arvesse. Noortepoliitika ei seisa enam silmitsi homogeense nooruse faasiga, vaid erinevate elustiilide ja perspektiivide, erinevate biograafiliste, sotsiaal-majanduslike ja kultuuriliste taustadega. Ka Eesti noortepoliitika üldeesmärk on tagada noorte osalus otsustusprotsessides ning nende huvide ja vajadustega arvestamine kõigis noortepoliitika toimealades. Tegelikuses vaatab vastu aga sootuks teistsugune pilt.

Noortevaldkonnast huvituv Teele Tõnismann on luubi alla võtnud meie seadusloome ja leiab, et ei õigusakti vastuvõtjatel ega avalikkusel pole piisavalt usaldusväärset infot seaduste tagajärgede ja mõjude kohta. Ka ei vaadelda neid mõjusid laste ja noorte seisukohast lähituvalt. Napp on ka uuringutes ja andmebaasides oleva teabe kasutamine poliitikate kujundamises, mis võib olla põhjustatud seadusloojate vähesest teadlikkusest.

Osalemise ja kaasamise küsimus on noortevaldkonda läbiv probleem, seda arvavad nii noored kui poliitika-kujundajad. Noorte kaasamine takerdub vastastikuse usaldamatuse taha, mis pole probleemiks vaid Eestis. Seitsmeaastase töö viljadest noorte kaasamisel Prantsusmaal asuva Bretagne'i piirkonna poliitika kujundamisse kirjutab koolitaja ja juhendaja Denis Morel. Morel tõdes, et kulus päris palju aega, et vähendada kohalikus võrgustikus vastastikuseid eelarvamusi.

Soovisime seekordsesse Mihusesse sisse tuua enam noorte endi arvamust selle kohta, kuivõrd suudavad nad kohalikul tasandil end kehtestada ja otsustusprotsessides kaasa lüüa.

Pöördusime noortekogude ja -volikogude esindajate poole, ent üle poole neist loobus erinevail põhjustel sel teemal kommentaari kirjutamisest. Et üllatavalt palju tuli äraütlevaid vastuseid, paneb spekulierima, kas noored ei suuda suurt midagi korda saata või on noortekogu rohkem vormitüübi kui reaalne soov end sihtgrupina nähtavaks teha.

Saksamaa loob Noorte Alliansi

Üleilmsest on kasvamas väljakutsed, millega tänapäeva noored peavad toime tulema: demograafilised muutused, globaliseerumisest tingitud suuremad nõudmised teadmiste ja kompetentsi osas, ajasurve, töötus, tööalane ebakindlus, eluasemeprobleemid, sellega seonduvad raskused tulevikuplaanide teostamisel jne.

Ka Saksamaa riiklik rahvastikuuuringute instituut on hoiatanud, et alla 20-aastaste arv hakkab peagi vähenema. Kui praegu on Saksamaal selles vanuserühmas 16 miljonit inimest, siis 2020. aastal juba alla 14 miljoni, 2050. aastaks on arv kukkunud aga 10,5–11,5 miljoni. Hoolimata noorte arvu vähenemisest on nende üleminek tööellu muutunud aga üha ebakindlamaks. Isegi

hea haridus ei taga veel libedat tööellu sukeldumist.

Vägivald, sõltuvused, terviseprobleemid, puudused jne on endiselt olulised noortepoliitika teemad. Ent probleemsete noorte kõrval hakatakse üha enam oluliseks pidama ka tähelepanu pööramist nõ tavanoorde vajadustele.

Seega on Saksamaa seadnud eesmärgiks sõltumatu noortepoliitika loomise Noorte Alliansi nime all². Kuigi Saksamaal tegutseb ka Perede, Eakate, Naiste ja Noorte Ministeerium peetakse uue alliansi loomist hädavajalikuks, et toetada noori ja süstida neisse optimismi. Perspektiivis oleks tegu nii äriemeeste, meedia, teaduse, laste ja noorte hoolekandeteenuste kui ka formaalse haridussüsteemi ja noorte endi koostööga. Selle loomise nimel hakati juba tegutsema: alustati uue keskuse loomisega, mitteformaalse hariduse tunnustamisega, praeguse raamistiku ja tugiteenuste läbivaatamisega, noorte kaasamisega (rõhuga e-osalusel), rahvusvahelise koostööga jne.

Eesti jääb oma mõõtmetelt küll Saksamaast maha, ent sarnasusi noori puudutava osas on palju. Seepärast võiks sõltumatu noortepoliitika loomine olla kaalumistvääriv algatus meilgi. Erinevaid osapooli kaasates ja sihipäraselt ühes suunas tegutsedes muutuks noortepoliitika praegune laialivalguv pilt oluliselt selgemaks nii noortele, noorsootõtajatele, poliitikuile kui ka tavakodanikele.

Allikad:

1 Noorteseire aastaraamat 2011. Noored ja noorsootöö. SA Poliitikauuringute Keskus Praxis

2 An Alliance for Youth Concept paper: development of and prospects for an independent youth policy. Berliin 2011 mai.

Sammud ja takistused noorte tööpuuduse vähendamisel ja kvaliteetse hariduse tagamisel

Jaanika Käst, MA

Valga Maavalitsuse peaspetsialist laste hoolekande alal ja alaealiste komisjoni sekretär, noorsootöötaja IV kutsevalifikatsioon

Euroopa 2020 on majanduskasvu strateegia, mille eesmärk on muuta EL-i majandus arukaks, jätkusuutlikuks ja kaasavaks. Nimetatud kolm üksteist täiendavat prioriteeti peaksid aitama EL-il ja liikmesriikidel saavutada suure tööhõive, tootlikkuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse¹. Noortepoliitika üldeesmärgiks on tagada noorte osalus otsustusprotsessides ning nende huvide ja vajadustega arvestamine kõigis noortepoliitika toimealades. 27. novembril 2009. a kiideti Euroopa Liidu Nõukogus heaks Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik aastateks 2010–2018. EL-i liikmesriigid on kokku leppinud, et EL-i koostööl noortevaldkonnas on kaks põhieesmärki: luua hariduses ja tööturul rohkem võrdseid võimalusi kõikidele noortele ning edendada kõikide noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust. Strateegias "Euroopa 2020" on noored seatud silmapaistvale kohale.

Eestis on eriti tähtsad siirded noortepoliitikasse järgmised: viia noorte tööpuuduse määr vähemalt kriisieelsele tasemele. Olulisel kohal on kvaliteetse hariduse pakkumine ja koolist väljalangevuse ennetamise meetmed, mis kokkuvõttes tagavad noorte parema ettevalmistuse tööturule sisenemiseks. Noorte paremaks kohanemiseks hilisema tööeluga on üldhariduses vajalik lisaks faktiteadmiste kujundada õpilaste sotsiaalseid võtmepädevusi, arendada loovust ja ettevõtlikkust. Rohkem on vaja tähelepanu pöörata laste annete ja võimete varasele avastamisele ning nende stimuleerimisele ja arengu soodustamisele².

Euroopa Liidu laste heaolu uurings paistab Eesti 25 riigi hulgas silma väikseima koolimeeldivuse, õpilaste ülimadala subjektiivse heaolutunde ning koolivägivalla kogemise sageduse poolest³.

Koolist väljalangevuse ja õpingute poolelajätmise vähendamine

Kutse- ja kõrgkoolide suurt väljalangevuse taset saab seostada õpilaste vähese töömaailma tundmisega ja õpioskuste puudumisega, mistõttu tehakse õppima asudes tihti vale erialavalik, mis omakorda põhjustab suure väljalangevuse. Madalama haridustasemega inimesed osalevad vähem koolitustel ja tasemeõppes. Seetõttu on oluline edasi arendada karjääriõpet ja teisi karjääriteenuseid ning suurendada nende kättesaadavust, eesmärgiga paremini toetada õpilaste haridustee- ja erialavalikuid⁴.

Koolist väljalangemine on suurim põhikooli kolmandas kooliastmes ning gümnaasiumi ja kutseõppe esimesel aastal, mis on märk sellest, et põhikoolis ei toeta õppeprotsessi ja õppekeskkonda iga õpilase võimetekohast arengut. Kooli poolelajätmine tähendab noorele riski jääda töötuks ja elada vaesuses. Sellega kaasnevad riigile suured sotsiaalsed ja majanduslikud kulutused. Seepärast peame õppima tegema võrgustikutööd. Võrgustikutöö on loomulik interaktsioon inimeste vahel, kes üksteist tunnevad ja üksteisest hoolivad. Suhted võrgustikus peavad põhinema usaldusel ja austusel. Oluline on mõista, et võrgustikutööd tehakse laste heaks, mitte võrgustikuliikmete või süsteemi heaks. Silmused võrgustikus peavad olema nii tihedad, et ükski abi vajav laps ja noor võrgust läbi ei kukuks⁵.

Noorsootöö strateegiast 2006–2013 võib lugeda, et noortepoliitika on Eestis ja Euroopas kujunenud loomulikuks osaks elukestva hariduse kontseptsioonis ning selleks on tugeva aluse loonud viimase kümne aasta jooksul järjekindlalt arenenud noorsootöö sisu ja struktuur. Noorsootöö kui õppimine mitteformaalses keskkonnas pakub õpivõimalusi erinevates valdkondades: huviharidus, vaba-aegne tegevus, osalus noorteühingutes, kaasatus avatud noortekeskuste tegevusse jne. Noorte huvitegevuses osalemise suurendamiseks ja riskikäitumise ennetamiseks ning vähendamiseks on vaja – nagu juba aastaid tagasi välja öeldud – ringiraha kehtestamist.

Noored, targad ja töötud

Noor on tore olla, kuni on aeg hakata tööd otsima. Eesti noorte olukord on kiiresti halvenenud ja noorte töötuse määr kasvab. Seetõttu tuleb senisest enam tähelepanu pöörata noorte tööpuuduse ennetamisele ja vähendamisele. Eestis käivitati selleks riiklik programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine”, mille põhieesmärk on tõsta noorte valmidust tööturule sisenemiseks ja seal toimetulemiseks. SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo on 2012. aastaks seadnud väga olulised prioriteedid EL 2020 strateegia elluviimiseks. Oluliseks peetakse kaasata projektidesse senisest enam riskioludes elavaid noori (noored tööotsijad, koolikatkestajad jt), puuetega ning rahvusvähemustesse kuuluvaid noori. Geograafiliselt soovib büroo keskenduda Põlvamaa, Valgamaa, Järvamaa ja Raplamaa maa- ja väikelinnanoortele⁶. Toetan seatud prioriteete ja geograafilist valikut.

Haridussüsteemist tööturule ülemineku lihtsustamiseks on vajalik karjääriteenuste ja noorteinfo kättesaadavuse veelgi parem tagamine⁷. Näiteks on loimitud nõustamis- mudeli rakendamiseks ja nõustamisteenuste kättesaadavuse suurendamiseks Valgamaal käivitatud Valgamaa Noorte Nõustamiskeskus, mille eesmärk on pakkuda ühtseid ja läbipõimunud info- ja nõustamisteenuseid (sh karjäärinõustamist ja noorteinfot) lastele ja noortele, luua kvaliteetne ja kättesaadav nõustamisteenuste pakett ning tagada jätkusuutlik nõustamisteenuste süsteem maakonnas. Keskus toetab õpilasi ja õpetajaid, samuti lapsevanemaid oma laste kasvatamisel ja õpetamisel, samuti on keskus sotsiaalministeeriumi koostööpartner vanemluse toetamise projekti rakendamisel. Keskusesse saab suunata alaealisi õigusrikkujaid jne.

Noorte kodanikuaktiivsus, sotsiaalne kaasatus ja solidaarsus

Oluline on eelkõige vähem kaasatud vanusegruppide (7–11-aastased ning 18–26-aastased) tähelepanu noorsootöös osalemise võimalustele juhtida⁸. Majanduslikult keerulises olukorras vähenevad vanemate ja kohalike omavalitsuste võimalused toetada noorte sotsiaalset aktiivsust ning mitteformaalset õppimist. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sotsiaalse tõrjutuse riski sattunud ja sattuda võivate noorte kaasamisele. Siinkohal on vajalik koolitada noortega tegelevaid inimesi, eelkõige õpetajaid ja noorsootöötajaid, et nad oskaksid abi vajavat last või noort koolis, noortekeskuses või mujal (sh tänaval) märgata ja seejärel teda aidata.

2011. aasta algusest tegeleb lasteombudsman laste õiguste tutvustamise ja kaitsmisega. Lasteombudsman peab saama laste heaolu tagajana heaks koostööpartneriks ka noorsootöö (sh erinoorsootöö) küsimustes. Oluline on siinkohal uue alaealise mõjutusvahendite seaduse väljatöötamine, selles osas on HTM hea alguse juba teinud ja koostööpartnereid kaasanud. Alaealiste komisjonide tegevuse ja mõjutusvahendite mitmekesisuse ning kättesaadavuse tagamise tulemuseks on see, et töö alaealiste õigusrikkujatega on komisjonides kiire ja kvaliteetne ning komisjonidel on võimalik kohaldada vajalikke mõjutusvahendeid.

Lõpetuseks

Noorsootöö kvaliteeti tuleb järjepidevalt ja süsteemselt hinnata ning noorsootöötajaid väärtustada. Noorte aitamine ei piirdu ainult nende arvamusel küsimisega. Noorte elutingimusi, heaolu ja võimalusi kirjeldavate näitajate koondamine noorte seiresüsteemi on vajalik selleks, et kavandada ja parendada tegevusi, mis seiresüsteemi analüüsis välja kooruvad. Noortepoliitika elluviimisel on enamikus liikmesriikides keskseks tegelaseks piirkondlikud ametivõimud ja kohalikud omavalitsused⁹.

Noortevolikogude loomine kohalikes omavalitsustes ja noortepoliitika teavitustöö tuleb suunata tippjuhtideni ehk otsustajateni. Noorte teavitamise ja nõustamise (sh karjäär, noorte väime ja füüsiline tervis, tervisekäitumine, seksuaalharidus, sõltuvused jms) teenuste mahu ja

kättesaadavuse suurendamine maakondlikes õppenõustamiskeskustes tagab noorele parema toimetuleku. Avatud noortekeskuste stabiilset arengut toetades ja mobiilset noorsootööd rakendades saavutame olukorra, kus noor veedab vaba aega sisukalt (ANKis, huviringis, tennis jne), mitte tänaval või kaubanduskeskuses sihitult seigeldes.

Meie hulgas on rikkamad ja vaesemad, nooremad ja vanemad, puhtad ja kasimata, haiged ja terved, seaduskuulekad ja seadustega pahuksis olevad poisid ja tüdrukud. Veel ei ole meie hulgas valdavalt noori teistest kultuuriruumidest. Avatuse ja sallivuse suurendamine erinevuste ja mitmekesisuse suhtes noortes ja noortevaldkonnas peab aga samuti olema siseriikliku noortetegevuse prioriteet. Multikultuuriline haridus noorsootöötajate ja õpetajate koolituskavadesse ning sealt edasi noorteni.

Üheskoos laste ja noorte heaolu nimel.
Iga noor on väärtus. Tulevik tehakse täna¹⁰.

Allikad:

1 http://ec.europa.eu/europe2020/index_et.htm

2 Noorsootöö strateegia 2006–2013. Rakendusplaan aastateks 2011–2013

3 Parijõgi, M. (2010, 16. apr). Eesti koolilaste subjektiivne heaolutunne on ülimadal, Õpetajate Leht, lk 3

4 Konkurentsivõime kava „Eesti 2020” http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_estonia_et.pdf

5 Käst, J. (2010). Õpetajate ja koolide tugispetsialistide võrgustikutöö tõlgendused ja koolitusvajadused ning soovitud õpilaste heaolu paremaks tagamiseks koolikeskkonnas. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool

6 Muudatused programmis Euroopa Noored aastal 2012. Aken, nr 5/2011, lk 5

7 Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava „TARK ja TEGUS RAHVAS” 2011–2014

8 Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajadused. Kokkuvõtte uuringutulemustest. Tartu Ülikool. Tartu 2010

9 Euroopa Komisjoni valge raamat. Uus hoog Euroopa noortele. Brüssel, 21.11.2001, lk 66

10 www.entk.ee

Toimiv lõimitud noortepoliitika kui helesinine, ent saavutatav unistus

Martti Martinson

Mittetulundusühingu Noortepoliitika Keskus juhatuse liige

Noortepoliitikat kui eraldi poliitikavaldkonda on Eestis teadvustatud nüüdseks juba tubli kümmekond aastat. Tõsi, teadvustamine on endiselt pigem noortevaldkonna sisene, hõlmates nii avalikku kui ka kolmandat sektorit, ent enamiku poliitikute ning riigi- ja omavalitsusametnike sõnavarasse ning teadvusesse jõudmiseks on noortepoliitika arendajatel vaja veel ehk teine kümmekond aastat pingutada.

Tajumaks seda, kui tubli on Eesti tegelikult olnud riikliku noortepoliitika eesmärkide seadmisel ja ellurakendamisel, tuleb meeles pidada selleks kulunud võrdlemisi lühikest ajaperioodi. Euroopa Liidu 8-aastase liikmena oleme harjunud end kõrvutama EL-i vanade riikidega. Erandiks pole ka noortevaldkond. Kuigi paljudelt EL-i maadelt (nt Soomelt, Belgialt, Ühendkuningriigilt) on riikliku noortepoliitika elluviimise ja planeerimise osas palju õpitud, tasub Eesti vastavaid arenguid kritiseerides arvesse võtta, et meil on õnnestunud 10–15 aastaga üles ehitada see, milleks teistel on olnud aega kümneid ja kümneid aastaid.

Eesti noorsootöö strateegia, mis on vähemasti noortepoliitika osas esimene tõsiseltvõetav pingutus määratleda riiklikul tasemel noortepoliitika aluspõhimõtted, arengueesmärgid ning toimealad, on valdkonna arengule kindlasti kaasa aidanud. Valitsuse korraldusega kinnitatud arengukavas on Eesti noortepoliitika läbiva põhimõttena kirjas selle lõimitus teiste noore elu puudutavate poliitikavaldkondadega. Praktikas on aga tegu pigem huvitavate teadmisi sisaldava õpikulaadse väljaandega, mitte aga poliitikadokumendiga, mida kogu riigiaparaat, sh ka teised ministriumid peale noortepoliitika planeerimise eest vastutava ministriumi, oma igapäevatoos arvestaks.

Kuigi strateegia teenib Eesti noorte huve juba 2006. aastast ning selle aeg on varsti ümber saamas, pole vahepeal tehtud vaheanalüüsi uurimaks, kas ja kuidas on strateegia tegelikkuses rakendunud ning milliste eesmärkide saavutamisel on vajakajäämisi.

Eeldusel, et riik peab jätkuvalt vajalikuks lõimitud noortepoliitika senisest suuremat mõjulepääsu riigi valitsemises ja otsuste tegemise protsessides, peaks praegusele strateegiale järgnev arengudokument olema kindlasti konkreetsem, detailsem ning panema vastutuse võrdselt kõikidele noorte eluolu kujundavatele osapooltele.

Eesti riigi üks prioriteete on noortepoliitika arendamisel olnud selgelt noorte osalus ja seda on ilmekalt näha ka noortevaldkonna igapäevatoos – riigipoolne kindel tugi, sh ka masu ajal, on garanteerinud visiooniga ning omanäoliste noorteühingute elujõulisuse ning nende katusorganisatsioonide haardeulatuse ja võimekuse järk-järgulise kasvu. Samuti on noorte osaluse riigipoolse jõulise prioriteerimise üheks näitajaks noortevolikogude seadustamine ning nende tegevuse ja asutamise toetamine, mille tulemusel on osalus kogude arv Eestis iga aastaga hüppeliselt kasvanud. Mainitud riigipoolset tuge pakub paraku küll enamasti vaid Haridus- ja Teadusministeerium. Poliitikud noortepoliitika olemasolu põhjuste ning põhimõtetega kuigi märkimisväärselt kursis ei ole. Küll aga on nende teadlikkus noortest kui sihtrühmast tänu noortepoliitikale kasvanud ning noorte jaoks on ju positiivne seegi.

Eesti noortepoliitika aluspõhimõtted ja eesmärgid vajavad tulevikus kindlasti konkretiseerimist, aga ka suuremat selgitamist nii noortevaldkonna erinevatele osapooltele endile kui ka laiemale avalikkusele, eelkõige aga ametnikkonnale ja poliitikutele. Vaid noorte eluolu mõjutavate inimeste teadlikkuse kasvades ning valdkonna poliitilises agendas (sh koalitsioonilepingus, valitsuse tegevusprogrammis, poliitilistes debattides) tähtsamale kohale tõustes saab liikuda kiiremal ja kindlamal sammul selleni, et seatud eesmärgid ka ellu rakenduksid ning noortepoliitika lõimituse põhimõte ei jääks vaid paberile.

Noortepoliitika noorsootõtaja kutsestandardis

I – kinnitatud versioon 1. märtsil 2006
Noorsootõtaja V taseme (kõige kõrgema) kutsevalifikatsiooni taotlemisel on nõutav artiklite avaldamine noorsootõõ või noortepoliitika valdkonnas.

Noortepoliitikat nimetatakse ka ühes osas noorsootõtaja põhiteadmistest ja –oskustest (p 5.2.1). Nii nõutakse, et noorsootõtaja tunneks noortepoliitika ja noorsootõõ olemust ning korraldust, see hõlmab järgmisi teadmisi ja oskusi ning tasemele vastavust:

- 1) Noorsootõõ ja noortepoliitika olemus ja sisu, terminoloogia – III kesktaase; IV, V kõrgtaase
- 2) Noorsootõõ ja noortepoliitika korraldus ja kujunemine Eestis: õigusaktid, valdkonnad, struktuurid, asukoht ja roll teiste poliitikate suhtes – III kesktaase; IV, V kõrgtaase
- 3) Noorsootõõ ja noortepoliitika kujunemine ning korraldus Euroopas – III algtaase; IV, V kesktaase

Sh tuleb tasemeid mõista alljärgnevalt:

- Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.
- Kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.
- Kõrgtaase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

Kutsestandardi juures on toodud lisa „Kutseetika noorsootõõs”, kus ühe põhiteesina on väidetud: „Noorsootõtaja on huvitatud noore arvamustest, ideedest, maailmavaatest so noorest. Oma töõs on noorsootõtaja seega informeeritud hoiakutest ja põhiprobleemidest Euroopa ja muu maailma noorte elus, noortepoliitikas ja noorsootõõs.”

Euroopa Liidu kodanikualgatusprogramm

Euroopa Noored (Youth in Action)

Euroopa Noored Eesti büroo (ENEB)

- Euroopa Noored programmi elluviija Eestis
- ESF programmi “Noorsootõõ kvaliteedi arendamine” 2008-2013 üks elluviijatest

Noortelgatused

Noortevahetused

Noorteseminarid

Euroopa vabatahtlik teenistus

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (EANK)

- eestkosteorganisatsioon, mis ühendab Eestis asuvaid noortekeskusi.
- töõsuunad: toetada uute noortekeskuste arendamist; olla noorsootõtajate esindusorganisatsioon; organiseerida seminare ja koolitusi; arendada ja ellu kutsuda rahvuslikke ja rahvusvahelisi projekte;
- olla partner noorsoopoliitika kujundamisel riiklikul ja kohalikul tasandil

Avatud noortekeskus

- noorsootõõasutus, mis tegutseb avatud noorsootõõ meetodil, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootõõ korraldamise keskus
- noorsootõtaja töõ eesmärk on luua noortele tingimused arendavaks tegevuseks vabatahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja töõväliselt

Noortekeskus

- võib olla avatud noortekeskus, teavitamis- ja nõustamiskeskus, noorsootõõ keskus jm.
- noorsootõõd korraldatakse mitmes noorsootõõ valdkonnas (nt info, nõustamine, huvitegevus jt) või keskendutakse ühele kindlale meetodile (nt avatud noorsootõõ). Noortekeskused on peamised noorsootõõ teostajad.
- noorsootõtaja töõ eesmärk on luua noortele tingimused arendavaks tegevuseks vabatahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja töõväliselt

Noortekogu

- noorte osaluskoogu (noorteparlament/-volikogu), mille koosseisu on valitud või delegeritud noored. Noortekogu eesmärk on võimaldada noortel osaleda otsustamisprotsessis ja kaitsta oma huve neid puudutavates valdkondades
- noortevolikogu on valla- või linnavolikogu juures tegutsev noortest koosnev nõuandva õigusega osaluskoogu

Noor

- seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik

Noorteühendus

- mittetulundusühing, mille liikmetest vähemalt kaks kolmandikku on noored ja mille eesmärgiks on noorsootõõ korraldamine ja läbiviimine

Euroopa Noorteforum

- kaitseb noorte huve Euroopas ning esindab Euroopa noorsoo-organisatsioonide seisukohti noortele olulistel küsimustel sellistes rahvusvahelistes institutsioonides, nagu näiteks Euroopa Liit ja Ühinenud Rahvaste Organisatsioon.

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL)

- noorteühenduste katusorganisatsioon
- eesmärgiks pakkuda noorteühendustele eestkostet, kujundada noori toetavat ühiskondlikku arvamust ja seadusandlikku keskkonda, esindada liikmete noortepoliitilisi huve Eestis ja rahvusvahelisel tasandil ning soodustada noorte aktiivset osalust ühiskonnas.

II – Uue versiooni kavand 2012. aasta augustikuul

Noortepoliitikat on nimetatud 6. ja 7. taseme juures

Noorsootõtaja 6. tase

Noortevaldkonna arendamine (B.2.3) hõlmab järgitajaid:

- hoiab end kursis noortepoliitika arengutega riigis ning seostab nendega oma töõvaldkonna arengu ja viies ellu noortepoliitika prioriteetidega kooskõlla oma töõvaldkonnas/organisatsioonis; teeb koostööd noorsootõõ sidusvaldkondadest (formaalharidus, lekanne, tervishoid jms) erinevate algatuste, projektide, motiveerib ja kaasab noori noortepoliitiliste otsuste osalema läbi asjakohaste sündmuste korraldamise jms;

Selleks vajalike teadmistena on nimetatud ka noortepoliitika ja noorsootõõ aluseid Eesti ja EL t

6. taseme noorsootõtaja töõd läbiv kompetents teiste seas tegevusnäitajaid:

- hoiab end kursis noortepoliitika põhisuundade alustega, arvestades nendega oma töõ planeerimisel. Selleks vajalike teadmistena on muuhulgas nimetatud noortepoliitika ja noorsootõõ aluseid (seadusandlikud dokumendid, põhimõtted, väärtused, ku

Justiitsministeerium

- Kuriteoennetuspoliitika noortele suunatud meetmete sihiks on turvalisus noorte elukeskkonnas, st noorte turvalisuse kaitsmine olustikuliste ja situatsiooniliste ohutegurite vähendamise või kõrvaldamise kaudu ning noorte toime pandavate õigusrikkumiste ennetamine.

Sotsiaalministeerium

- Tööhõivepoliitika eesmärk on noorte tööga hõivatuse suurendamine sotsiaalsete ja professionaalsete oskuste tõstmise teel.

- Tervisepoliitika lähtub noorte tervise edendamise ning ennast ja teisi kahjustava käitumise ennetamisest. Tervisepoliitika aluseks on rahvastikupoliitika alused, vaimse tervise poliitika alusdokument ning HIV, AIDS-i ja narkomaania ennetamise riiklikud strateegiad.

- Sotsiaalpoliitika missioon on tagada võrdsed võimalused inimväärseks eluks. Eesmärgiks noortevaldkonnas on noorte ja laste arengukeskkonna parandamine ja õiguste kaitsmine.

- Perepoliitika eesmärk on noortele parima võimaliku elukvaliteedi ja turvalise elukeskkonna tagamine, sh arvestades olukorraga, kui noor on lapsevanem.

Keskonnaministeerium

- Keskkonna valdkond hõlmab tegevust, mis on suunatud noorte keskkonnateadlikkuse tõstmisele ning säästva ja jätkusuutliku arengu põhimõtete omandamisele. Keskkonnahariduses on oluline osa mitteformaalsel õppimisel.

Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)

- tagab haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitika sihipärase ja tõhusa arengu

- kavandab noortepoliitikat ja korraldab noorsootööd noorte osaluse ja ühiskonda lõimumise soodustamiseks, koordineerib maavalitsuste tegevust valdkonnas ning juhib oma hallatava asutuse, Eesti Noorsootöö Keskuse tööd.

Siseministeerium

- tegevusvaldkonnaks sisejulgeolek, rahvas- tik, regionaalala

- Riigikaitse valdkond hõlmab tegevust, mis on suunatud noorte isamaalise kasvatuse edendamisele ja riigi julgeoleku tagamisele.

Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK)

- HTMi hallatav riiklik noorsootöö asutus, mille põhieesmärk on noorsootöö arendamine ja korraldamine riikliku noortepoliitika raames.

- ESF-programmi "Noorsootöö kvaliteedi arendamine" 2008-2013 üks elluviijatest

Riigikogu

- juhtivkomisjonina menetleb noortevaldkonna teemasid kultuurikomisjon

- avalikud arutelud komisjonides

Kultuuriministeerium

- Kultuuripoliitika olulisimaid eesmärke on noorte kultuurikandjate kujundamine. Noortepoliitika toimib üldises kultuuriruumis. Kultuuridevaheline õppimine on muutunud uueks väljakutseks ja võimaluseks noorte mitteformaalse hariduse teel.

Eesti Noorsootöötajate Ühendus (ENÜ)

- Eestis tegutsevaid noorsootöötajaid (nii ametilt kui ka vabatahtlikuid) koondav mittetulunduslik organisatsioon - seab sihiks olla noorsootöötajate arvamuste ja seisukohtade edastaja, kujundaja ning rääkida kaasa noortevaldkonna olulistel teemadel ühiskonnas

Maavalitsus

- põhitegevusteks on mh sotsiaal- ja tervishoiualaste, haridusalaste, noorsoalaste, kultuurialaste, spordialaste, regionaalarengualaste, ettevõtlusalaste, majandusalaste, perekonnaseisualaste ülesannete täitmine, regionaalse arengu programmide elluviimine

- maavalitsuses on enamasti noorsootöö nõunik, kelle ülesandeks on koordineerida maakonnas tehtavat noorsootööd (nt maakonna noorsootöötajaid, noortekeskuste võrgustikku jmt)

Kohalik omavalitsus (KOV)

- omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnas mh ka noorsootööd

- noorsootöö kontseptsiooni põhjal võib kohalik omavalitsus delegeerida noorsootöö ülesandeid mittetulundussektorile

- enamasti on kohalikus omavalitsuses kas täis- või osalise koormusega noorsootöö nõunik, kelle vastutusala on kohaliku tasandi noorsootöö korraldamine

Tegevusala	Noorsootöötaja 7. taseme tegevusala
Tegevusala	Noortevaldkonna arendamine (B.2.3) hõlmab järgmisi tegevusnäitajaid:
Tegevusnäitajad	<ul style="list-style-type: none">hoiab end järjepidevalt kursis noortepoliitika arengutega riiklikul ja Euroopa Liidu tasandil, seostades ja rakendades nimetatud ka oma töövaldkonnas ning tehes koostööd partneritega sidusvaldkondadest (formaalharidus, sotsiaalhoolekanne, tervishoid jms) erinevate algatuste ja projektide raames; osaleb noortepoliitika kujundamise protsessis vastavalt võimalustele; tutvustab kolleegidele ja kaasab neid teemakohastesse töörühmadesse, vastavatesse sündmustesse, kirjutab artikleid jne;koordineerib noorsootööd KOV, maakondlikul või riiklikul tasandil, milleks algatab uuringuid ja muid tegevusi ning korraldab koolitusi, seminare, konverentse jms teistele noorsootöötajatele ja koostöövõrgustikele; planeerib, koordineerib ja leiab lisaressursse noorsootöö arendamiseks kohalikul/maakondlikul/riiklikul tasandil; hoiab end kursis noortepoliitika arengusuundadega, kasutades erinevaid võimalusi ning jagab saadud informatsiooni kolleegide ja koostöövõrgustikuga;osaleb ja/või juhib (vajadusel algatab) kohalikke, üleriigilisi ja/või rahvusvahelisi noortepoliitikat ja noorsootööd arendavaid töögrupe, püstitades ülesandeid, analüüsides tulemusi ja tehes grupi tööst kokkuvõtteid, kasutades tulemusi noortevaldkonna arendustegevuste planeerimiseks.

7. taseme noorsootöötaja tööd läbiv kompetents (B.2.8) hõlmab teiste seas tegevusnäitajaid:

- planeerib oma tööd lühi- ja pikaajaliselt, seades vastavad eesmärgid ning lähtudes noortepoliitikast ja noorsootöö alustest ning organisatsiooni töö põhimõtetest, võimalustest ja vajadustest, samuti arvestades noorte vajadusi ja huve; jälgib oma plaani täitmist, koostades kokkuvõtteid, aruandeid vms; vajadusel korrigeerib plaane ja kooskõlastab muudatused asjasse puutuvate kolleegidega;
- kaasab noori otsustamisse, tunnustab nende initsiatiivi, arutledes nende ettepanekute ja ideede üle ja võimalusel võttes ettepanekuid arvesse; loob tingimusi noorte osalemiseks kõigi tasandite kodanikuühiskonna tegevustes, sh riiklikus noortepoliitikas, ning korraldab tugiteenuste pakkumise (info, nõustamine jms);
- loob võimalused noortepoliitika ja noorsootöö aluste elluviimiseks, tutvustades kolleegidele noortepoliitika ja noorsootöö põhimõtteid ja/või jälgides nende põhimõtete rakendamist igapäevase noorsootöö korraldamisel ja noorsootöö arendamisel;
- kujundab ja järgib noorsootöö aluseks olevaid väärtusi, tutvustades neid nii kolleegidele kui ka sobival võimalusel laiemale avalikkusele (nt diskussioone algatades, artiklites, sõnavõttudes). Vajalike teadmistena on nimetatud muuhulgas noortevaldkonna, sh noortepoliitika ja noorsootöö alused (seadusandlus, strateegilised dokumendid, põhimõtted, väärtused, kujunemislugu). See kattub 6. tasemega.

Noorte poliitiline aktiivsus kajastub sotsiaalvõrgustikes

Airi-Alina Allaste

Tallinna Ülikooli Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi professor

Vaatamata sellele, et noorte osalus poliitikas – nii valimistel hääletamine kui ka aktiivne tegevus parteide noortekogudes või otsustuskogudes ja poliitilise suunitlusega organisatsioonides – on viimasel ajal languses nii Eestis kui mujalgi, oleks vale väita, et noored ei tunne huvi ühiskonnas toimuva vastu. Seoses e-valimiste sisseviimisega Eestis on tegelikult ka valijate osakaal nooremates vanuserühmades pisut tõusnud, lisaks on noored ühiskondlikult aktiivsed mitmesugustes valdkondades, mis ei pruugi esmapilgul tunduda “poliitilistena”, kuid on niisugustena tõlgendatavad.

Aktiivsus Internetis

Kaasaegse noore jaoks on kõige lihtsam poliitikas osalemise võimalus Internet. Oma tahet ja arvamust saab avaldada näiteks petitsioonide allkirjastamisega või olulistele ettevõtmistele või teemadele poolehoidu avaldades. Et sotsiaalvõrgustikes on suhtlemine väga lihtne, võib kaudse poliitilise tegevusena tõlgendada ka sealsete vestlusringide sõnavõtte poliitikaga seotud teemadel.

Mõistagi võib sama teha sõpradega koos olles, ent Facebookis näivad taolised vestlused hõlpsamini tekkivat, olles ajendatud mõnest meedias käsitletud poliitilisest sündmusest või arvamuskirjast. Lisaks on Facebookis nii Eesti-siseseid kui ka rahvusvahelisi lehekülgi või gruppe (nt Occupy või Anarhia), kus postitatakse regulaarselt teemakohast infot ja toimuvad tulised väitlused. Need, kellele ühiskondlikud või poliitilised teemad tõsisemat huvi pakuvad, võivad koguda teavet ja avaldada arvamust selleks ettenähtud portaalides ning foorumites, mille üheks tuntuimaks näiteks on 2005. aastal loodud infokeskkond PunaMust.

PunaMust määratleb end anarhistliku veebikeskkonnana, rõhutades alternatiivset maailmavaadet ja üleilmse võrgustumise põhimõtet. Tegu pole üksnes netikeskkonnaga – PunaMust on korraldanud proteste, meeleväljendusi ja seminare ning õpitubasid. Osaleja saab ise valida kui seotud ta liikumisega olla soovib. Viimasel ajal on üritusi toimunud vähem, esiplaanil on olnud foorum, mis pakub mõttekaaslastele keskkonda oma seisukohtade ja arvamuste jagamiseks. PunaMusta väitel on nende foorumist välja kasvanud palju uusi liikumisi. Internet pakub arvutiga sina peal olevale nooremale põlvkonnale ohtralt võimalusi uute foorumite ja liikumiste asutamiseks. Näiteks pani eelmisel aastal Eesti väikelinnast pärit noormees aluse portaalile Eesti Marksistlik Liikumine.

Uued sotsiaalsed liikumised

Kasutasin veebiotsingus Interneti-aktiivsuse kontekstis sõna “liikumised” ja selgus, et uusi sotsiaalseid liikumisi, kus noored osalevad, on tõesti palju. Sotsiaalsete liikumiste uueks eesmärgiks peetakse tähelepanu tõmbamist kõrvaliseks tembeldatud probleemidele või uute elustiilide loomist ja väärtuste ning kultuuriliste normide muutmist.

Uute sotsiaalsete liikumiste esiletõus on pöördvõrdelises suhtes konventsionaalse poliitilise aktiivsusega. Eelkõige ei usu noorem põlvkond võimalusse ametlikku poliitikat mõjutada ja ühiskonda muuta, mistõttu asutakse ise mingit kindlat, õigeks peetavat maailmavaadet, ellu viima. Viimastel aastakümnetel on Lääne-Euroopas (ja ka Eestis) järk-järgult tähtsustunud keskkonnateadlik ellusuhtumine ning eetikaga seotud küsimused. Nende teemadega on seotud kodanikuaktiivsus ja paljud liikumised, kus osalevad ka Eesti noored. Roheline liikumine selle laiemas tähenduses on Eestis senini uus ja muutuv nähtus, olgugi et selle juured on 1987. aastal, mil nn fosforiidisõda ühendas intellektuaalid ning oli oluliseks tõukeks teel Eesti taasiseseisvumisele.

Lisaks erakonnale Eestimaa Rohelised ja ametlikele selgelt piiritletud sihtidega organisatsioonidele on antud valdkonnas mitmeid väiksemaid, peamiselt noori ühendavaid kooslusi. Võrdlemisi tuntuks sai Prussakovi- nimeline Rattaühing. Nende eesmärk oli keskkonnateadliku mõtlemise soodustamine ja rattasõidu propageerimine, ent avalikkuse tähelepanu äratati ka mitmesuguste protestiaktatsioonidega. See ühing pigem vastandus ametlikele organisatsioonidele (sh noorteorganisatsioonidele) kui karjeristide taimelavadele, neil puudus ametlik liikmelisus, hierarhiline struktuur ja selge programm.

Hulk liikumisi on seotud loomakaitsega. Ehk tuntuim ja suurim on neist Loomade Nimel – Eesti loomaõiguslaste liikumine, mis alustas tegevust 2006. aasta augustis ja määratleb oma eesmärkidena inimeste harimise, loomadevastase julmuse paljastamise ning vabatahtliku töö propageerimise. Liikumine korraldab üritusi ning jagab oma kodulehe kaudu teavet, avatud on ka foorum. Veel üheks näiteks on Karusnahavaba Ühendus. Rohelise maailmavaatega on seotud ka portaal Bioneer, mis tegeleb keskkonnateadlikkuse kasvatamisega, Tartu Maheaed, mis püüab arendada mahepõllumajanduslikku linnaaiandust, ning Eesti Ökokogukondade Liikumine, mis ühendab kogukondi, kes püüavad järgida keskkonnaga kooskõlas olevat elustiili.

Võiks öelda, et poliitiline mõõde on ka elustiililiikumistel, mis ühendavad isiklikud valikud ideega ühiskonna muutmisest. Pean siinkohal silmas inimesi, kes ei pruugi olla aktiivselt seotud mingite rühmitustega, kuid teevad oma igapäevavalikuid keskkonnateadlikest ideedest lähtudes (näiteks kohaliku ja taimetoidu eelistamine, prügi sorteerimine jne) ning aitavad seeläbi ideeliselt kaasa parema maailma loomisele.

Omaette valdkonnana võiks välja tuua sooliikumised, mille näideteks on mitmesugused feministlikud liikumised, meeste liikumine Isade Eest ja hiljuti aktiviseerunud geiliikumised. Konkreetsemalt ühiskonna muutmisele on keskendunud juba mainitud PunaMust, lisaks leidub arvukalt mingi kindla teema ümber tekkinud liikumisi, näiteks Tiibet Vabaks.

Subkultuurid

Ehkki noorte subkultuure seostatakse pigem meelelahutuse, muusika kuulamise ja trendide järgimisega, on nende ideoloogia või looming sageli seotud poliitiliste teemadega. Näiteks punkarid on pea kõikjal ja

alati olnud seotud anarhismi ja antiglobalismi kuid ka keskkonnateemadega. Eestis on punkarid korraldanud protesti McDonald'si vastu, tegelenud loomade õigustega ning kritiseerinud politsei vägivalda. Skinheadid, keda sageli süüdistatakse rassistlikkus vägivaldas, on tihti patriootlikud töölisklassi õiguste eest seisjad. Tegelikult avaldub patriotism paljudes subkultuurides. Ehkki vanem põlvkond on käsitletud üleilmsete trendide levimist eesti noorte seas (Ameerika) massikultuuri invasioonina, muutuvad kohalikud subkultuurid vägagi Eesti-teemaliseks.

Näiteks *metal*-muusika kannab ideoloogilisi sõnumeid eestluse kohta. Hiphop, mis oli oma sünnimaal kodukoha (aguli või geto) keskne, on seda Eestiski. Rakvere räpimuusika lüürikas on tähtsal kohal Rakvere ja Virumaa. Nagu omane räpile selle algusaegadest 1970. aastatest, mil kõnealune muusikastiil Ameerika Ühendriikide getodes ilmavalgust nägi, on Eestiski kesksel kohal ühiskonnakriitika. Paljuski on tegu eduühiskonna ironiseerimisega – seda illustreerib lõõvalt väljend "succiey" (mis muuhulgas sisaldub kahe albumi nimes). Sõnadest "success" ja "society" koosnev väljend kritiseerib Eesti ühiskonda, kus edu on muutunud peamiseks väärtuseks ning normiks, mida paljud järgivad vaidlustamata ja alandlikult kui kohustuslikku ettekirjutust. Rääparid ise üritavad sellele nii oma muusikas kui ka alternatiivses elustiilis (vähemalt osaliselt) selga pöörata. Oleks vale väita, et selliste asjade puhul on tegu vaid noortekultuuriga, mis jääb tõsisest ühiskonna mõjutamisest või mõtestamisest kaugeks.

Igapäevane on poliitiline

Eelpool esitasin vaid üksikuid kõige lihtsamaid näiteid noorte osalemisvõimalustest, mida võib käsitleda ka poliitilise aktiivsusega, kuigi subkultuuriliste trendide jälgimist või Facebookis "chattimist" tavaliselt nii ei defineerita. Samas valib üha enam noori just sellise tee enese väljenduseks ning ühiskonnas kaasa rääkimiseks. Ühiskonnateadlased on vastavaid suundumusi selgitanud konventsionaalsesse poliitikasse usu kaotamisega ja otsese tegevuse või osaluse eelistamisega. Sageli ei oska ka noored ise näha oma alternatiivset tegevust poliitilise või ühiskondlikult vajalikuna. Samas aga vääriks ka sellised ettevõtmised täiskasvanute julgustamist ja poolehoidu.

Väikese koha noortepoliitikat mõjutab tugevasti riiklik

Merle Harjo

Voka avatud noortekeskuse juhataja

„Toila vald – aasta läbi avatud!” – see on meie valla tunnuslause, mis kannab muu hulgas edasi valla noorsootöö põhimõtteid. Toila valla noorsootöö on mõnes mõttes alles lapsekingades ning parimate meetodite otsinguil. Minu isiklik seisukoht on, et väikese koha noortepoliitikat mõjutab üha rohkem ja rohkem riiklik hariduspoliitika, mille tulemusena jääb noori maapiirkondades järjest vähemaks.

Selleks, et noor inimene kodukohas meelepärase eneseteostusvõimaluse leiaks, peab kohalik omavalitsus läbi mõtlema noortevaldkonna eesmärgid ja prioriteetidid, noori toetama, kuulama, nende arvamusele tähelepanu pöörama ja olema igakülgset abiks noorte ideede elluviimisel.

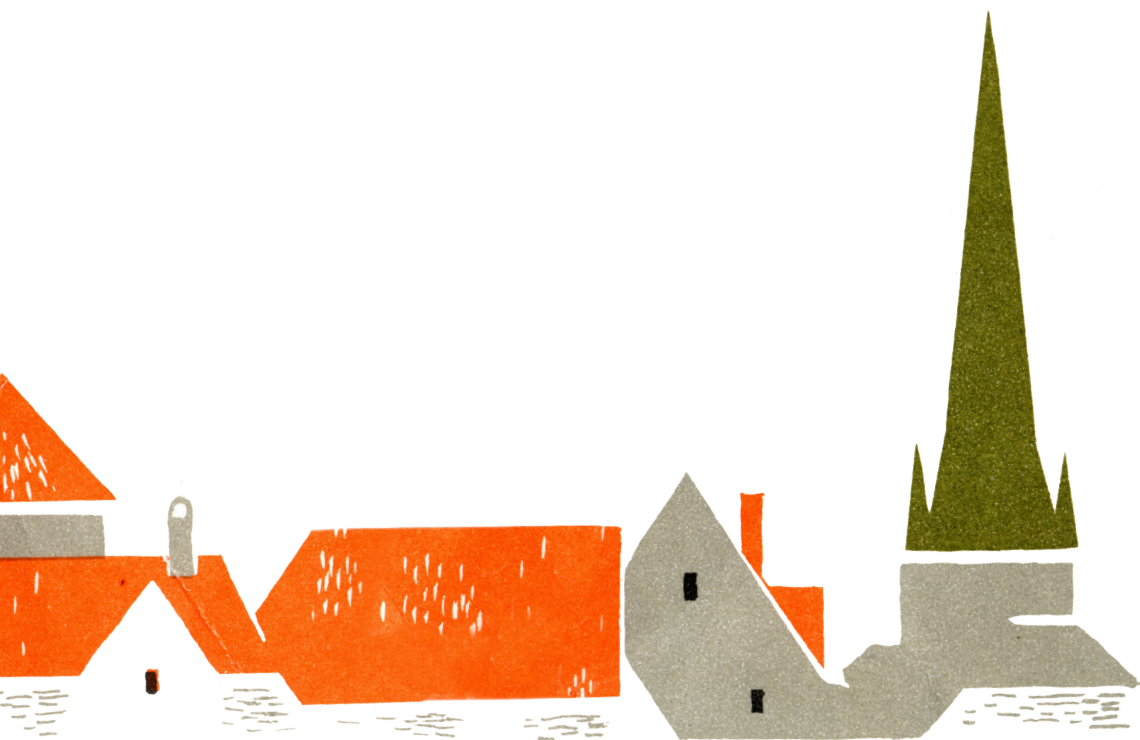
Noorte osakaal moodustab pea veerandi kogu Toila valla elanikkonnast ja hetkel pälvivad enam tähelepanu põhikooliastme noored. Hetkel oleme keskendunud noorte omaalgatuse toetamisele, luues selleks arendavaid vaba aja veetmise võimalusi. Järk-järgult kaasame noorsootöösse täiskasvanuid, et luua viljakas pinnas eri põlvkondade omavahelisteks ettevõtmisteks.

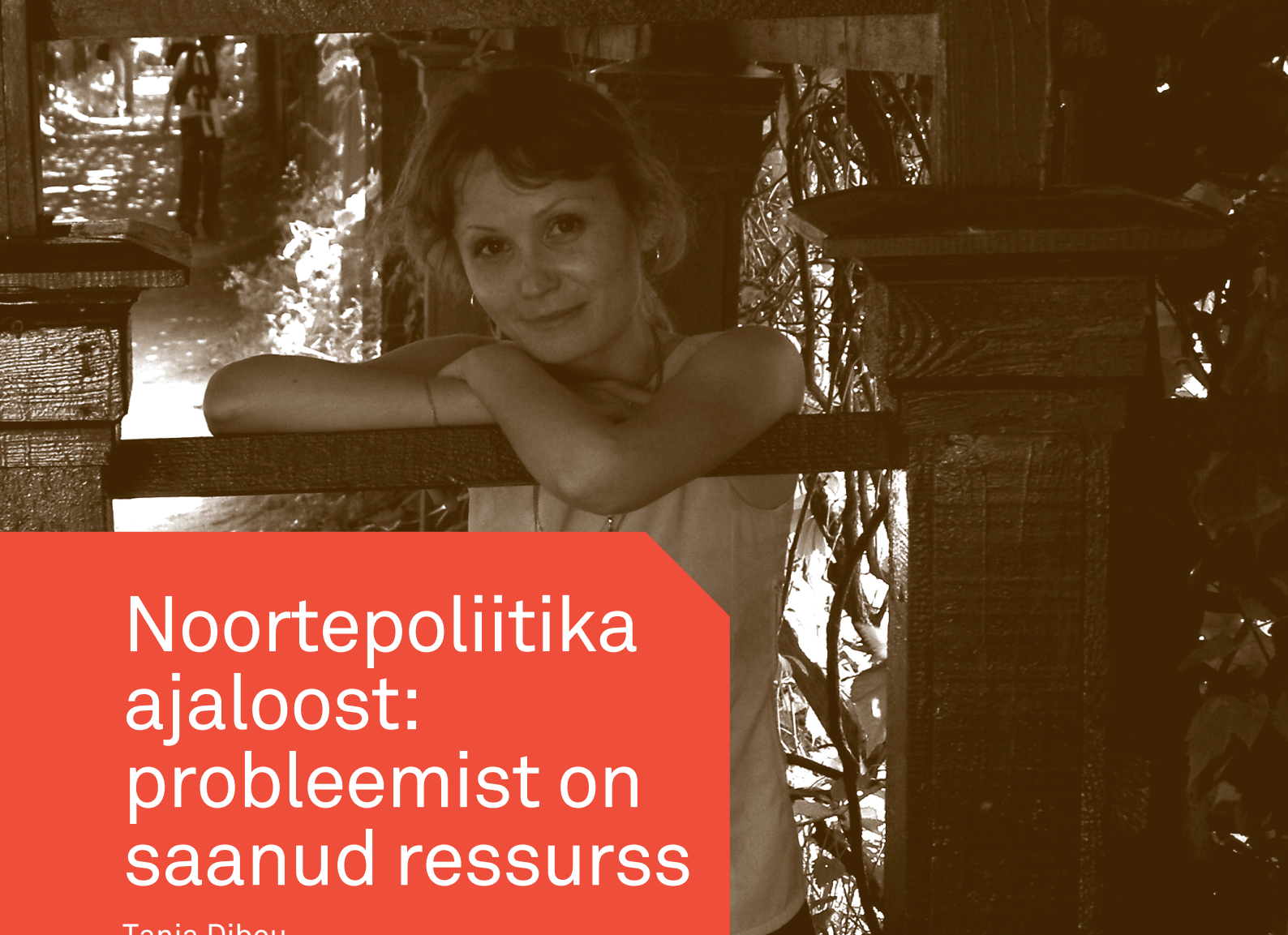
Noorte potentsiaali aitab esile tuua noortega tegelevate inimeste avatus, tähelepanelikkus, eeskuju ja motivatsioon toetada noorte mõtteid ja ettepanekuid. Minu meelest on oluline anda noorele valikuvõimalusi, neid suunata, lasta neil ise asju proovida ning avastada.

Noorte initsiatiivi toetamisega kasvab neis teadmine ja arusaam sellest, kui võrd oluline on noorte endi panus kodukoha arengusse. Oleme kokku viinud aktiivsed noored ja otsustajad (vallavalitsuse ametnikud, volikogu liikmed, kohaliku gümnaasiumi õpetajad), et nad saaksid vabas vormis, silmast silma omavahel suhelda. Seda võib pidada väikese koha ja kokkuhoidva kogukonna suureks plussiks.

Kohaliku tasandi loimitud noortepoliitika elluviimiseks on oluline laste ja noortega kokku puutuvate inimeste ja organisatsioonide (gümnaasium, noortekeskus, kultuuri- ja spordikeskus, raamatukogud, lasteaiad, vallavalitsuse spetsialistid) tihe ja eesmärgistatud koostöö.

Noortepoliitika ajaloost: probleemist on saanud ressurs

Tanja Dibou

Programmi Euroopa Noored projektinõustaja ja TLÜ Riigiteaduste Instituudi doktorant

„Noortesse investeerimine on investeerimine meie ühiskonna rikkusesse, tänasesse ja homsesse.”

Euroopa Komisjoni valge raamat

Ühiskonna vananemise kontekstis muutub noortepoliitika üha aktuaalsemaks. See tähendab, et üha nooremalt eeldatakse vastutuse võtmist ning ühiskondlikku aktiivsust. Noortele pööratakse üha enam tähelepanu, sest leitakse, et noored on üks haavatavaid ühiskonna rühmi, keda tuleb erinevate meetmetega toetada. Noori puudutavate valdkondade (meditsiin, haridus, töö, kultuur jm) paremal reguleerimisel ei saa poliitilisi mehhanisme alahinnata.

Noortepoliitika on üks riigipoliitika komponent. Et tegu on uue ja lühikese ajalooga poliitikavaldkonnaga, puudub poliitikutel sellest ühtne arusaam ja õige põhimõistete defineerimise süsteem. Eestis on valdavalt kasutusel kaks mõistet: noortepoliitika ja noorsoopoliitika. Inglise keeles vastavalt *youth policy* ja *youth politics*.

Youth policy on kasutusel, kui räägitakse noortepoliitika praktilisest rakendusest, näiteks uuritakse, kuidas uus haridussüsteem on mõjutanud noorte teadmiste

omandamist või vaadeldakse noorte tööpuudust. Sedalaadi uurimustööd sisaldavad ohtralt statistilisi andmeid ning mudeleid selle kohta, kuidas noori erinevates olukordades aidata. Mõistet *youth politics* kasutatakse aga erinevate poliitikatega seotud teemadest rääkimisel. Paljudes töodes on need terminid aga paralleelselt kasutusel, mis muudab sisu mõistmise keerulisemaks. Noortepoliitikat iseloomustav segadus nii mõistete kui ka sisu ümber tingib vajaduse seda teemat põhjalikumalt uurida.

Kes on noor?

Enamikus riikides on noori ja lapsi eristavaks piiriks 18. või 21. eluaasta. Statistiliselt peetakse noorteks sageli 15–24-aastaseid inimesi, nii käsitlevad noori nii ÜRO kui ka Maailmapank. Eesti noorsootõõseaduse kohaselt on noor 7–26-aastane, EL-i noortepoliitikas on määratud noore eaks vahemik 7–30 aastat.

Lisaks vanusele on mõistlik kasutada ka teisi karakteristikuid noore defineerimisel. Näiteks võiks kasutada Wini ja White'i teooriat, kes vaatlevad noorust kui üleminekuperioodi lapsepõlve ja täiskasvanuea vahel. Nende teooria kohaselt on noorus ettevalmistus täiskasvanueluks ja täiskasvanu on valmis toode. Nooruk aga mittetäielik ehk selle toote prototüüp. Täiskasvanuid ja noori iseloomustavaid tunnusoone esitlesid

NOOR

TÄISKASVANU

Ei ole täiskasvanu	On täiskasvanu
Ei ole jõudnud lõplikku seisundisse	On jõudnud lõplikku seisundisse
Identiteet ei ole fikseeritud	Identiteet on fikseeritud
Nõrk	Tugev
Vähem kohusetundlik	Kohusetundlik
Sõltuv	Sõltumatu
Teadmisteta	Teadmistega
Riskantse käitumisega	Kaalutletud käitumisega
Mässuline	Konformist
Teistest sõltuv	Autonoomne

Tabel 1. Noore ja täiskasvanu tunnused. Allikas: Jeffs, Smith, 1999

Mitmed sotsioloogid lähtuvad noorte defineerimisel ka nende kultuuriruumist ja ümbritseva keskkonna väärtustest. Noorus on teatud vanus ja seisund, mis on määratletud sotsiaal-kultuuriliste kriteeriumitega, see on rühm või põlvkond, mida iseloomustavad teatud väärtused.

Noortepoliitika tekkimine ja selle iseärasused eri ajaperioodidel

Noortepoliitika kui sihipärane riigi ja ühiskonna noortesuunaline tegevus hakkas kujunema möödunud sajandi 50.–60. aastatel. 1965. aastal võttis ÜRO Peaassamblee vastu deklaratsiooni, mille eesmärgiks oli levitada noorte hulgas rahu ning rahvaste vahel vastastikuse austuse ja mõistmise ideed. Sellest sai paljude lääneriikide noortepoliitika tekkimise alus kahel suunal: riigi kaitse ja abi sotsiaalselt vähemkindlustatud noortele ning noorte huvidest, vajadustest ja nõuetest lähtuvate sotsiaalsete programmide väljatöötamine kõikidele noortele.

1960. aastate alguses kujunes lääne ühiskonna probleemiks asotsiaalsete ja antisotsiaalsete noorte käitumine. Riik hakkas sekkuma noorte ellu, nende probleemidesse ja nõnda kujunes noortepoliitika iseseisva riigipoliitika osana. 1985. aastal 40. ÜRO Peaassamblee istungil kinnitati konkreetsed soovitusel riiklike noortepoliitikate väljatöötamiseks.

Euroopa noortepoliitika edenemisele andis uue tõuke 2001. aasta novembris ilmunud valge raamat „Uus hoog Euroopa noortele”. Selle dokumendiga lõi Euroopa Komisjon tingimused tiheda koostööle Euroopa Liidus koordineerimise meetodi EL-i liikmesriikide noorsoo ministeeriumide ja komisjoni vahel. Komisjon on teinud teadlikkust asjaolust, et noortepoliitika ei ole võimalik teha ilma teiste poliitiliste valikute ja tegevuste mõjutavate ka muud poliitilisi valikuid.

Eesti noortepoliitika sünni ja arengu kohta võeti vastu riiklik Noortepoliitika Valitsuse poolt heakskiidetud ja 2003. aastal kehtetuks saanud noortepoliitika määrus, mille eesmärgiks on saavutada tul

NOORTE- POLIITIKA KOMPONENDID	50-NDATE LÕPP	60. AASTAD	70. AASTAD	80.– 90. AASTATE ALGUS	90-NDATE LÕPP–2010.
ÜHISKONNA SUHTUMINE NOORTESSE	Loomulik paternalism	„Noored on oht” (põlvkondade draama)	„Noored on suur lootus”	„Noored on liht- salt noored”	„Noored – need oleme meie”
ÜLDISED LÄHE- NEMISVIISID	Konservatiivne lähenemine	Neokonserva- tiivne lähenemine	Lähenemisviisi- de demokrati- seerimine	Demokraatlik lähenemine	Planetaarne lähenemine ehk noored maailma eri regioonidest ühinevad glo- baalsete prob- leemide lahend- damiseks
NOORTEPOLII- TIKA KUI SPET- SIIFILINE RIIGI TEGEVUS	Puudub	Puudub	Riigil tekib oma roll ja see hak- kab arenema	Riigi roll vähe- neb	Riiklik noorte- poliitika areneb uutel alustel
NOORTEPOLIITI- KA TEADUSE JA INFORMATSIOO- NI BAAS	Puudub	Üksikud uurin- gud noortepolii- tikast	Noortepoliiti- ka teaduse ja uuringute baasi arenemine	Arenenud teadus- ja infor- matsioonibaas	Ühtne rahvus- vaheline info ja teaduse komp- leks
NOORTEPOLIITI- KA TEOSTAMISE VAHENDID JA NOORTEPOLIITI- KA TEGIJAD	Sotsiaalsete ja religioosete organisatsioonide ning vaba- tahtlike hea- tegevus	Üha laienev sot- siaalsete, avaliku- ja erasektori organisatsioonide võrk, reli- gioossed orga- nisatsioonid, erafondid	Lai teenuste infrastruktuur erinevatele noortegruppi- dele	Lai teenuste infrastruktuur õppimisele ja töötamisele keskendunud noortegruppi- dele	Sotsiaalsete teenuste inf- rastruktuur, mis toetub ühtsetele rah- vusvahelistele programmidele ja arvestab regionaal- poliitika

Tabel 2. Noortepoliitika evolutsioon. Üldised trendid. Allikas: Slutski, 1999

noored osalevad aktiivselt neid puudutavates otsustus-
protsessides ja poliitikasuundade kujundamises.

Noortepoliitika ajalugu on üsna lühike, ent siiski on
võimalik kindlaks teha teatud ajaloolisi etappe selle
evolutsioonis. Noortepoliitika arengust ja selle ise-
ärasustest erinevatel ajaperioodidel annab ülevaate
tabel 2. **Vt järgmiselt leheküljelt!**

Eri perioodide noortepoliitikat eristab ühiskondlik suhtumine noortesse: kas noortes nähti ohtu ja probleemi või nähti neis lootust paremaks tulevikuks. Teiseks oluliseks eristajaks oli see, mis tüüpi noortega riik tegeles: kas noortepoliitika sihtgrupiks olid kõik noored või ainult ühte kategooriasse kuuluvad noored (nt vaesed, migrantid, vähemate võimalustega noored jne). Eri perioodide noortepoliitika eristub ka teostajate poolest:

kas noorte probleemide ja küsimustega tegeleb riigi- või erasektor; kas tegevust toetavad mittetulundusorganisatsioonid, riik või tuleb raha heategevusest.

Ajaloolised protsessid 20. sajandi lõpus ja 21. sajandi alguses tõestavad, et noortepoliitika teooriad tekivad poliitiliste, sotsiaalsete ja kultuuriliste muutuste tulemusel ning noortel on selles peamine roll.

Noortepoliitika mõiste ja lähene- misviisid noortepoliitikale

Kui võtta aluseks poliitika mõiste, mis tähendab kreeka keeles riigi juhtimise kunsti, võiks noortepoliitikat defineerida kui noortega seotud küsimuste ja suhete juhtimist. Noortepoliitikale saab läheneda aga mitmeti, näiteks kui tegevusele, mis on suunatud noorte probleemide lahendamisele. Samuti võib seda tõlgendada kui riigi kompleksset tegevust, mille eesmärgiks on luua soodsad tingimused noorte arenguks ja aidata nende kohanemist avalikus ning erasektoris toimetulekul. Noortepoliitikat võib vaadelda eri nurkade alt: lähtuvalt sellest, kas pidada noori probleemiks või pigem ressursiks. Sellest kontseptsioonist lähtuvalt erineb noortepoliitika sisu (Walther, Jensen, 2002).

Noortepoliitika sisu mõistmisel tõstatub küsimus: kas tegu on eraldiseisva poliitika valdkonnaga või hoopis keerulise poliitilise süsteemiga, millega on seotud ka teised poliitika valdkonnad. Tänapäeval on kõige levinum arvamus, et noortepoliitika ei ole asi iseeneses. Näiteks Eesti noorsootöö strateegia käsitluses on Eestis noortepoliitika näol tegu laiemal valdkonnaga, mida iseloomustab ühtne lähenemine kõikides noore elu puudutavates valdkondades. Seega, noortepoliitika hõlmab endas sotsiaal-, haridus-, tööhõive-, pere-, keskkonna-, kultuuri- jne poliitikaid, mis moodustavad noortepoliitika toimealad. Tulenevalt sellest, et neid valdkondi, mis noore elu ühel või teisel viisil puudutavad, on palju, ning neile on tulemuse saavutamiseks vajalik ühtselt läheneda, viiakse Eestis ellu mitte lihtsalt noortepoliitikat, vaid lõimitud noortepoliitikat (Eesti noorsoo strateegia 2006–2013).

NOORTEPOLIITIKAT SAAB VAADELDA MITMEL VIISIL:

Riigi noorsoopoliitikat realiseerivad riik ja kohalikud omavalitsused lähtuvalt seatud prioriteetidest ja meetmetest ning selle eesmärgiks on luua õiguslikud, majanduslikud, sotsiaalsed ja muud tingimused noorte edukaks sotsialiseerimiseks.

Noorte poliitika, mida realiseerivad erakonnad ja poliitilised rühmitused.

Noortepoliitika kui noorsoo sotsiaalsete, poliitiliste ja teiste organisatsioonide tegevus.

Fiktiivne noortepoliitika, mille ainsaks subjektiks on noor ise kui eesmärgi, mille realiseerimiseks on vaja noorte huve. (Konjajev, 1999)

PARIM LÄHENEMINE NING VAADELDA NOORTEPOLIITIKAT KUI KEERULAST STRUKTUUREERITUD SYSTEEMI, MILLES VÕIB ERISTADA:

noortele suunatud tegevuste, ühiste, põhimõtete, ülesannete, eesmärkide, teooriate ja meetodite kogumit noortepoliitika realiseerimiseks ja elluviimiseks vajalike omavaheliste suhete (nt suhted noorte ja ühiskonna, ühiskonna ja noorteühenduste, riigi ja regionaalüksuste vahel)

riigi otsuseid ja juhtimist noortepoliitika valdkonnas

noortepoliitika valdkonnas tegutsevaid organisatsioone ja asutusi

noortepoliitika praktilist rakendamist

Euroopa noortevaldkonna koostööraamistiku rakendamine takerdub teadmatuse taha

Liis Tamman

Tallinna Pedagoogilise
Seminari lõpetanu

Aasta eest Euroopa noortepoliitikast ülevaadet tegema hakates ei leidnud ma mitte ühtegi kompleksset eestikeelset materjali, kust oleks olnud võimalik näha viimaste kümnendite arenguid. Osaliselt puudutasid noortepoliitika arenguetape 1994. aastal välja antud Jüri Rute „Euroopa noorsoostruktuurid”, 2010. aastal rahvusvahelist noorsootööd käsitlenud Mihuse väljaanne ning mõned artiklid, sõnavõttud, dokumendid ja koolitusmaterjalid internetis. Eesti Rahvusraamatukogu Euroopa Liidu infokeskuses oli võimalik tutvuda ainsa paberkanalil noortepoliitikat käsitleva dokumendiga Euroopa Noortepoliitika valge raamatuga.

Ohtralt on materjali aga inglise keeles: „The History of Youth Work in Europe and its Relevance for Youth Policy Today”, „The History of Youth Work in Europe - Relevance for Today's Youth Work Policy Volume 2” ning sellele lisaks leiab teavet veebist. Kuidas mõistab aga tänapäeva noorsootöötaja noortepoliitika ajalugu ja sellest kujunenud noortevaldkonna koostööraamistikku aastateks 2010–2018? Kui teadlikud ollakse Euroopa Liidu noortestrategieast ja kas osatakse näha selle igapäevaseid seoseid noortevaldkonnaga? Nendele küsimustele olen mõnda aega vastuseid otsinud.

Koostööraamistik noortepoliitika ajaloos

Alates 80-ndatest aastatest on noortepoliitika arengus olnud olulisi etappe. Euroopa Nõukogu otsused noorte osaluse tähtsustamisel, Youth Partnershipi tegevused noortepoliitika jätkusuutlikkuse tagamisel, koostööraamistik oma valdkondade arenguga Euroopa Noortepoliitika valges raamatus ja Noortepakti kontekstis – kõik need on olnud tähtsad sammud noortepoliitikas. Ajalooliselt on näha järjepidevust ning noorte rolli suurenemist Euroopa poliitikas, mis viis Euroopa Liidu noortestrategie loomiseni.

Siinkohal on oluline teadmispõhine noortepoliitika, mille kohaselt peaks olema rohkem ülekandeid teaduse, poliitika ja praktika vahel, praegu kehtiva koostööraamistiku kontekstis hästi toimunud struktuurne dialoog prioriteetide määratlemise vahendina, avatud koordineerimise mee-

tod edasiviiva jõuna kindlamate töötüklite, eesmärkide, analüüside ja seirega.

Euroopa noortepoliitika areneb vastavalt ühiskonna probleemidele ja vajadustele. Seda kinnitab integreeritus teiste poliitika valdkondadega. Noori tunnustatakse kui ühiskonna osa ja nendega arvestatakse teiste poliitikate loomisel. Lõimitud noortepoliitika tähtsuse rõhutamine koostööraamistikus on heaks tugipunktiks noorte mõõtmemarkamiseks ja suurendamiseks teistes poliitika valdkondades.

Euroopa noortevaldkonna koostööraamistiku 2010–2018 olemus

Noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik on välja töötatud üheksaks aastaks. Ajavahemik 2010–2018 jaguneb kolmeaastasteks töötükliteks. Iga töötükli järel koostatakse Euroopa Noortereport. Nõukogu võtab selle alusel vastu Euroopa tasandi koostöö prioriteetidid.

Kaks üldist Euroopa Liidu koostööeesmärki on kirja pandud resolutsiooni. Esimeseks eesmärgiks on luua rohkem võrdseid võimalusi kõikidele noortele hariduse omandamisel ja tööturul. Teiseks on vaja edendada noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust (Mairesse, 2009).

On seatud ka üldprioriteetidid pooleteise aastasteks perioodideks ning sinna alla koonduvad omakorda poolaastate eesmärgid. Teisel koostööperioodil vahemikus 2011. aasta 1. juulist 2012. aasta 31. detsembrini on prioriteediks noorte osalus. Tähtsustatakse noorte osalust Euroopa demokraatias toetudes Lissaboni lepingule. 2011. aasta teisel poolel keskenduti teemale noored ja maailm, 2012. aasta esimesel poolel oli eesmärgiks loovus ja innovatsioon ning praegu on prioriteetne osalemine ja sotsiaalne kaasatus (Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortega noorte tööhõive alal peetava struktureeritud dialoogi kohta 2011).

Lisaks pakub koostööraamistik välja tegevusvaldkonnad ja võimalikud suunised nende rakendamiseks. Koostöö-

” Esimeseks eesmärgiks on luua rohkem võrdseid võimalusi kõikidele noortele hariduse omandamisel ja tööturul. Teiseks on vaja edendada noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust

raamistiku esimeses lisas on lahti kirjutatud kaheksa tegevusvaldkonda: haridus ja koolitus, tööhõive ja ettevõtlikkus, tervis ja heaolu, osalus, vabatahtlik tegevus, sotsiaalne kaasatus, noored ja maailm, loovus ja kultuur. Iga tegevusvaldkonna all on loetelu noortega seotud eesmärkidest, et täpsustada noorte mõõdet ning pakutav nimekiri meetmetest, mida Euroopa Liidu liikmesriigid ja Komisjon rakendada võiksid.

Euroopa noortevaldkonna koostööraamistik 2010–2018 on sisult väga põhjalik ja pöörab tähelepanu hulgale probleemidele noortevaldkonnas. Kolmeaastaste töötüklite järgi tegutsemine näib toovat paremaid tulemusi. Tänavuse aasta alguses pani Euroopa Komisjon liikmesriikide sisendile tuginedes kokku raporti raamistiku rakendamise esimesel koostööperioodil aastatel 2010–2012. Töötüklitel põhinev raamistik annab võimaluse teha järeltööd, mida saab järgneval kolmel aastal paremini teha.

Teadlikkus kehtivast koostööraamistikust

Koostööraamistik mõjutab Eesti noortepoliitikat läbi siseriiklike prioriteetide seadmise. Kuigi liikmesriikide vajadused on erinevad, saab öelda, et põhisuunad on samad. Näiteks on Euroopa noortepoliitika praegu võtnud suuna tööhõivele ja mitteformaalse hariduse tunnustamisele. Seda eelkõige silmas pidades vananevat ühiskonda ja noorte rolli järgnevatel aastakümnetel selle ühiskonna ülevõltpidamises.

See, kuidas mõistetakse dokumendi vajadust Eesti noortepoliitikas, jääb lugejate vastata. Noorsootöötajatel on olnud kuulda, et raamistik on üks keeruline ja nii-öelda kauge dokument. On korraldatud erinevaid seminare, koolitusi ja infopäevi. Läbi struktureeritud dialoogi on kaasatud otsustusprotsessi erineval tasandil noortevaldkonnaga seotud inimesi. Ometi tuntakse, et raamistik on võõras.

Kui tegin oma lõputööd teemal „Euroopa noortevaldkonna koostööraamistiku 2010–2018 rakendamine Eesti noortepoliitikas regionaaltasandil viie maavalitsuse näitel”, selgus et teadlikkus raamistikust oli madal. Uurimuses keskendusin maavalitsuste noorsootöötajate teadlikkusele Euroopa Liidu noortepoliitika strateegiast ning uurisin, kui palju ja kuidas on koostööraamistik mõjutanud noortepoliitikat regionaalsel tasandil.

Uurimistulemuste järgi ei olnud kõik vastanud noorsootööspeetsialistid kompetentsed rääkima noortepoliitikast. Sellest tulenevalt järeldan, et neil tuleks mõtestada enda roll regionaaltasandi poliitika kujundajana, sealhulgas kohalike omavalitsuste tegevuste suunajana ja nõustajana.

Uurimustöö tulemustest selgus, et ei tunta noortepoliitika mõisteid. Sealhulgas oli mitmele võõras mõiste „lõimitud noortepoliitika” olemus, kuigi tegu on Euroopa Liidu ja Eesti noortepoliitika prioriteediga. Noortepoliitika mõistmiseks on aga mõistetest arusaamine hädavajalik.

Erinevate tasandite diskussioonides, nagu näiteks Eesti Euroopa Liikumise poolt korraldatud Noortepoliitika ABC seminar, võiksid rühmaaruteludes olla kaasatud eksperdid, kes tooksid esile dokumendi erinevad tahud ning nende mõistmiseks ja realiseerimiseks praktilisi näiteid erinevatest kogemustest Eestis ja Euroopas.

Kolmandaks, võiks korraldajad noortevaldkonnas aktuaalsetel teemadel (ettevõtlikkus, sotsiaalne kaasatus jne) toimuvatel koolitustel luua sihtgrupile järjepidevalt seoseid raamistikuga, et see kinnistuks. Näiteks, kuidas koolituse eesmärki toetavad noortestrategia põhisuunad, poolaasta eesmärk jne. Selle tulemusena võiks noorsootöötaja pidevalt end täiendades luua üldpildi dokumendi vajalikkusest siseriiklikus kontekstis.

Koostööraamistiku rakendamine on uurimistulemuste kohaselt olnud siiani suures osas juhuslik ning mitte teadustatud, ei osata luua seoseid siseriikliku poliitikaga. Teadlikkus koostööraamistikust on aga selle rakendamise aluseks. Noorsootöötajad vajaksid enesetäiendamist, et tegutseda mõtestatult noortepoliitika kujundajatena.

Noortepoliitika on arenev ja kohati veel oma teed otsiv. Siiski ei tohiks noortepoliitika iseloomustamiseks enam kasutada sõna „noor”. Aastate kogemustele tuginedes saavad liikmesriigid kujundada efektiivset noortepoliitikat, mida toetavad Euroopa Liidu tasandil vastu võetud otsused.

Hoolimata vähesest teadlikkusest raamistiku osas, selgus intervjuudest, et mõistetakse noorte kui eraldiseiva ühiskonna osa tähtsust ja noortevaldkonna põimimise vajadust erinevatesse poliitikatesse. Koostööraamistiku koostamisega ja sellele järgnenud protsessiga seoses on tekkinud küsimus, kuidas veel paremini noortepoliitikat kujundada. On vaja teha tulemuslikumalt koostööd teiste poliitika valdkondadega. Hetkel ei ole võimalik vältida noorte kui ühiskonna osa nägemist teistes poliitikates. Tuleks aga jätkuvalt kindlustada noorte mõõtme positsioon asjakohaste poliitikate loomisel.

Praegu kehtiv Euroopa noortevaldkonna koostööraamistik on oluline dokument noortepoliitika arengus. Raamistiku kujunemine vastavalt teadmispõhisele ja lõimitud noortepoliitikale, struktureeritud dialoogile ja avatuse põhimõttele on andnud noortepoliitikale tugeva aluse järgnevatel aastatel.

Arvan, et iga noorsootöötaja võiks olla kursis sellega, mis on praegu prioriteetne raamistiku kontekstis ja kuidas kattub see planeeritava tööga. Milliseks kujuneb Eesti noortepoliitika visioon 2013. aastal lõppevale noorsootöö strateegiale ja kuidas mõjutab seda koostööraamistik, näitab meie endi teadlikkus ja julge kaasaraakimine noortepoliitikas.

Allikad

Mairesse, P. (2009). Noorsootöö ja -poliitika Euroopas. Mihus 4, 7–9.

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortega noorte tööhõive alal peetava struktureeritud dialoogi kohta (2011). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:164:0001:0004:ET:PDF> 1. mai 2012.

A kitchen counter with various items including a blue basket, a jar, and a box. The background is a plain wall.

KAS LÕIKAME VÕI LÄHEME OTSE?

LÕIKAME!

Kristo Peterson

Struktuurse dialoogi projektijuht
Eesti Noorteühenduste Liit

Struktuurne dialoog on kahekõne Euroopa Liidu noorte ja poliitikatöötajate vahel, et kasvatada teadlikkust ja koguda sisendit nii Euroopa kui Eesti noortepoliitika kujundamiseks. See on hea abivahend, et tehtavad otsused vastaksid võimalikult palju noorte vajadustele ja ootustele üle Euroopa.

Noortega arvestamise tagamiseks on igas Euroopa Liidu liikmesriigis algatatud riiklikud konsultatsioonid ja iga Euroopa Liidu eesistujamaa korraldab oma poolaastajooksul noortepoliitika-teemalise konverentsi. Seal kohtuvad Euroopa tasandi poliitikud, Euroopa institutsioonide ja riiklike haridusministeeriumide ametnikud ning konsultatsioonide läbiviimisega tegelevad noored. Üheskoos analüüsitakse tulemusi, otsitakse võimalusi nende maksimaalseks rakendamiseks ja vahetatakse häid praktikaid, mida noortevaldkonna ja noorte heaolu arendamiseks kasutada.

Dialoogi struktureeritus väljendub ajastuses ja teemades, mille osas noortega konsulteeritakse. Regulaarselt luuakse võimalusi, et noored saaksid omavahel arutleda Euroopa Liiduga seotud aktuaalsetel teemadel. Struktuurse dialoogi ellu viimiseks korraldab Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) Euroopa Noored Eesti büroo rahafondi toel noortekonsultatsioone: toimuvad piirkondlikud ümarlauad, noortesündmuste rühmarutemised ja aktiivne internetiküsimustiku levitamine võimalikult paljudele noortele.

Üheks suuremaks väljakutseks on mitte-organiseerunud noorteni jõudmine, neile osalusvõimaluse pakkumine ja seeläbi nende kaasamine. Lisaks aruteludele on suureks abiks olnud internetiküsimustik, millele

Struktuurne dialoog noortesõbralikuma elu nimel

vastamisel pole geograafilisi, sotsiaalmajanduslikke ega muid piire. Vastajate vahel välja loositavad auhinnad on motiveerinud ka ühiskondlikult vähem aktiivseid noori küsitlusele vastama.

Viimati korraldasime Eestis elavate mittepõliseestlastest noorte teemalise küsitluse, mille auhindadena läksid loosi iPad 3, Canoni fotokaamera ja langevarjuhüpe.

Noore osalemine noortekonsultatsioonis on kasulik kõikidele osapooltele. Noor saab seeläbi teadlikumaks Euroopa tasandi aktuaalsetest teemadest, võimaluse jagada nii mõtteid kui muresid ja anda oma panus noortesõbralikuma elu kujundamisele. ENL saab konsultatsioonidest oluliste teemade jaoks arvestatava sisendi (üleeuroopaline teemadevalik on enamikel korradel olnud aktuaalne ka Eestis), mille põhjal koostada statistilisi ja analüütilisi raporteid ning tegeleda paremini noorte eeskostega. Euroopa Komisjonini jõuavad Eesti noorte seisukohad, millega otsuste tegemisel arvestada.

Iga kuu kuu pikkuse konsultatsiooni lõpus valmiva raporti edastame Euroopa Komisjonile ja teistele Euroopa institutsioonidele ning organisatsioonidele, Haridus- ja Teadusministeeriumile, lähtuvalt teemast asjakohastele asutustele ja organisatsioonidele ning muidugi osalejatele. Kuid see on vaid üks osa kogu struktuurse dialoogi protsessist. Oluline osa meie tööst on ka tulemustega tegelemine, et tuua positiivseid arenguid ja kujundada ühiskonda üha noortesõbralikumaks.

2012. aasta esimesel poolel toimus näiteks valimisteteemaline konsultatsioon, mis andis hea arusaama sellest, kuidas Eesti noored tunnetavad hetkeolukorda. Saime väärt mõtteid valimisaktiivsust soosivate ja takistavate tegurite osas, saime aimu, mis motiveerib noori nii kohalikel kui riiklikel valimistel hääletama ja kandideerima ning kuidas suhtuvad Eesti noored valimise langetamise mõttesse.

Varasemalt on toimunud konsultatsioonid veel näiteks tööhõive, noorte loovuse ja loomingulisuse avaldumist soosiva keskkonna loomise ja Euroopa naabrusriikide noortega koostöö teemadel. Kõikide eelnevate konsultatsioonide raportitega saab tutvuda ENLi koduleheküljel.

Eestis on struktuurse dialoogi konsultatsioone läbi viidud alates 2010. aasta algusest. Struktuurse dialoogi arendamiseks Eestis on ENL kokku kutsunud töörühma, kuhu kuuluvad nii noorteühenduste, osaluskogude, Eesti Noorsootöötajate Ühingu, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse, Eesti Huvijuhtide Liidu, Eesti Noorsootöö Instituudi, Eesti Euroopa Liikumise, Eesti Noorsootöö Keskuse ja Euroopa Noored Eesti büroo esindajad.

Otsime pidevalt uusi viise, kuidas võimalikult paljude noorteni jõuda ja seetõttu arenevad iga uue konsultatsiooniperioodiga ka läbiviimise meetodid. Eesoleval hooajal oleme suunanud fookuse koostöö arendamisele noorsootöötajatega: eeskätt läbi avatud noortekeskuste, koolide, osaluskogude ja piirkondlike noorteühenduste.

Lisaks konsultatsioonide läbiviimisele tegeleme aina enam ka struktuurse dialoogi kandvate väärtuste aktiivse levitamisega nii otsustajate kui noorte seas: koostöö, sisulise dialoogi olemasolu noorte ja otsustajate vahel ning noorte kaasamine otsustusprotsessidesse, noorte vajadustest ja huvidest lähtuva keskkonna ja seadusloome olemasolu. Mõtete ja ettepanekute korral võib julgelt ühendust võtta, samuti on abikäed väga oodatud. Üheskoos jõuame rohkem ja paremini!

Mihus uuris noorteühendustelt, millised on nende piirkonnas noori puudutavad olulisemad teemad ja kui palju on noortel võimalust ning võimekust otsustusprotsessides kaasa lüüa.

Meid võetakse tõsiselt

Timo Torm

Ida-Virumaa Noortekogu esimees

Meie maakonna rahvastikust moodustavad üle poole venelased, mistõttu on tekkinud olukord, kus eesti keelt kõnelevatele noortele pakutakse vähem huvitegevust ja selle kvaliteet on nigel. Seepärast on viimasel ajal tõstatunud just see teema. Rohkem peaks kindlasti tegelema koolireformiga, ent selles osas ei ole me oma arvamust veel välja öelnud.

Otsustusprotsessides kaasa löömise võimalused on meil head, meid võetakse küllaltki tõsiselt. Rohkem jääb puudu võimekusest, sest oleme alles alustanud ning enamikul noortel napib kogemusi. Noortekogusse kuulub ka palju abituriente, kellel on just kevadkuudel eriti palju tegemist. Samas on meil ka meeletult suure kogemustepagasiga noori, kellest on meile väga palju kasu.

Kuigi noortekogu oli ka eelnevalt paberil olemas, oleme reaalselt tegutsenud vaid alla aasta. Et oleme vähe aega toimetanud, siis on raske elluviidud muudatusi ja tegusid loetleda. Kindlasti on meie abiga saanud nii mõnestki passiivsest noorest aktiivne noor ja juba see on tegelikult suur saavutus. Samuti oleme kaasa aidanud noortevolikogude tekkele.

Ideaalpilti tulevikust on raske ette kujutada, sest arenguruumi on palju. Näiteks juba seegi, et enamikes omavalitustes võiks olla järjepidev noortevolikogu, mille tegevust toetatakse. Samuti võiks tegemistesse kaasata üha enam noori ja näidata neile, et noortepoliitika ja aktiivsus on lahe, huvitav ning kasulik.

Haridusreformi eesmärke peab ka noortele selgitama

Berit Vain

Pärnumaa Noorte Liidu esimees

Et olen pikka aega noortevaldkonnas tegutsenud, leiama, et otsustusprotsessides pole raske kaasa lüüa. Tuleb lihtsalt minna ja rääkida. Hoida silmad lahti ja näha, seeläbi erinevaid võimalusi, kus oma häält kuuldavaks teha. Vaja on järjepidevust ning kooli kõrvalt rohkem töökust.

Pärnumaa osaluskogude noorte eesmärgiks on luua juurde noortevolikogusid, mis võimaldaksid valla noortel veeta oma vaba aega targalt, kasulikult ja sõprade seltsis.

Pärnumaa Noorte Liit korraldab koolidevahelist õpilasvahetust. Põhikooli lõpetajail avaneb seeläbi võimalus külastada ühel koolipäeval gümnaasiumi esimest astet. Selle ettevõtmisega mõjutame kindlasti kümnete õpilaste haridusteevalikut. Sel moel saavad nad aimu, missugune on kooli õhkkond ja kas gümnaasium vastab nende ootustele.

Korraldasime koostöös Eesti Õpilasesinduste Liiduga Pärnumaa noorte seas arutelu koolivõrgureformi teemal. Arutelude kokkuvõtted kõikidest maakondadest edastati Haridus- ja Teadusministeeriumisse, kus Eesti Õpilasesinduste Liidu esindajad neid ministriga arutasid. Tulemused mõjutasid kindlasti reformikava, mis läheb riigikokku lugemisele.

Arenguruumi on alati, isegi kui kõik tundub ideaalne. Mind on hakanud häirima näiteks teavitamise vähesus. Viimastel aastatel on suuresti reformitud noori kõige enam mõjutavat valdkonda – haridust. Samas ei vaevu aga keegi õpilastele selgitama, miks seda tehakse ja millist kasu peaks need drastilised muutused tooma. Kui muutused kooli jõuavad on õpilased pahased ja süüdistavad direktorit, arvates et just tema on süüdi selles, et asjad on muutunud. Puudub mõistlik arutelu ja küsimuste voor, mis on suunatud nendele, keda muudatused otseselt puudutavad.

Hetkel on Pärnumaal vaja juurde luua ka noortekeskusi, et sisustada noorte vaba aega. Linnas on tegevusetus väiksem mure, sest trenne ja huviringe leidub palju. Rohkem tuleks jõuda nende noorteni, kes tšillivad kaubanduskeskustes või bussipeatustes. Karjääri- ja haridusteamadel teeb teavitustööd Pärnu Noorte Infopunkt, mis on noorteturitustel sageli kohal.

Nimekiri, millega peaks rohkem tegelema, on lõputu. Isiklikult leian, et noortevolikogude loomine valdadesse lahendaks juba pooled mured, sest taoline osalusstruktuur võimaldab noortel mõista ühiskonnas toimuvaid protsesse ning samal ajal saavad noored oma arvamuse neid puudutavate teemade kohta edastada otse juhtidele ja kogeda, et kodukohta eluolu on võimalik paremaks muuta juba enne täisealiseks saamist.

Minu isiklik ideaalpilt Pärnu maakonnast on selline, et aastaks 2013 on loodud kokku kuus noortevolikogu.

Maanoored peavad kasvatama otsustus- protsessides kaasalöömise võimekust

Lõimumine ja teadlikkus välispoliitikast on noorteühingu Avatud Vabariik eesmärkideks

Gustav Liblik

Noorteühingu Avatud Vabariik projektijuht

Noorteühing Avatud Vabariik on Eestis üks vanimaid organisatsioone, mis tegeleb noorte integratsiooniga. Lõimumine pole meie jaoks kunagi olnud spetsiifiline, kitsas valdkond, pigem on see olnud läbivaks eesmärk. Ükskõik, mida me ei teeks – rahvusvahelisi koolitusi, Eesti elu puudutavaid konverentse või temaatilisi seminare – püüame alati kaasata eesti ja vene noori, lõhkudes sel moel keelebarjääri ja kasvatades usaldust. Leiame, et usalduseta pole erinevate ühiskonnagruppide vahel täisväärtuslik suhtlemine võimalik.

Miks just lõimumine ja noored? Ühel toredal 1999. aasta novembripäeval tulid kokku mitmete Tallinna linna venekeelsete koolide õpilasesindajad. Otsustati, et vene koolide õpilasesindused vajavad ühendust, mis tagaks nende arengu ja võimaldaks õpilastel aktiivselt osaleda Eesti hariduselus – olla ühiskondliku diskussiooni ja otsustamisprotsesside täisväärtuslikud subjektid. Nii loodigi organisatsioon nimega Õpilasesinduste Liit Avatud Vabariik.

Prioriteetideks said koheselt suhtlemine eesti kolleegidega ning vene noorte aktiivne kaasamine ühiskonnale. Organisatsioon hakkas hoogsalt arenema, liitusid uued koolid ning mõne aasta pärast kasvas Tallinna koolide initsiatiivist välja üleriigiline õpilasesinduste liit. Tegevus laienes ja väljus kooliteemade raamistikust.

Liitus palju aktiivseid noori, kellest said ühel hetkel tudengid. Nii tulid uued teemad nagu kodanikuharidus ja rahvusvaheline koostöö. Otsustasime õpilasesinduste muust tegevusest lahutada. Lõime MTÜ Avatud Vabariigi, mille struktuurüksuseks on 90 protsenti Eesti venekeelsetest gümnaasiumitest koondav Õpilasesinduste Assamblee.

Hetkel on meie organisatsioonis üle 1600 liikme. Meie programmid võimaldavad noortel kaasa lüüa ajalooteemalistes diskussioonides, vaadata filme, kohtuda ot-

sustajatega, rääkida kaasa riigi poliitika kujundamises, end igakülgsest arendada ning saada uusi teadmisi ning tutvusi. Oleme väga õnnelikud, et meie organisatsioonis on loodud kõik võimalused vene ja eesti noorte koostööks ning suhtlemiseks.

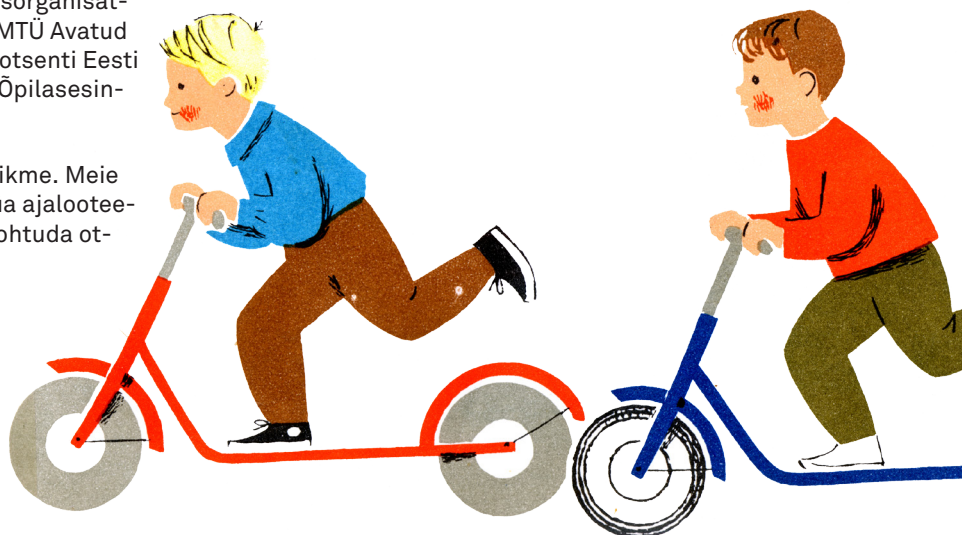
Pöörame tähelepanu noori huvitavatele teemadele, mille puhul on noorte kaasalöömine ja -mõtlemine sobiva väljundita. Keskendume välispoliitikale ja -suhtlusele, mille raames käivitasime koostöös programmiga Euroopa Noored projekti “Noorte diplomaatiakool”.

“Noorte diplomaatiakool” on gümnasistidele ja tudengitele mõeldud rahvusvahelistele suhetele pühendatud projekt. Välismaa, välissuhtlus ja välispoliitika on teemad, mis on noori alati köitnud. See on huvitav nii eesti kui ka vene noortele ning seega ühendab Eestis elavaid noori. Siiani on välispoliitikale pühendatud üritused suunatud aga väga kitsale ringkonnale – nendele, kes juba töötavad või kel on positsioon välispoliitikaga seondult. Välispoliitikast huvituvad noored jäävad lihtsalt kõrvale. Pole võimalusi otsustajate ja kaalukate arvajatega kohtumiseks, nendega tutvuvad noored vaid televisiooni või ajakirjanduse vahendusel.

Projekti “Noorte diplomaatiakool” eesmärk ongi noored otsustajatega kokku viia, et tagada arukate ja aktiivsete noorte järelkasv. Soovime, et noored võtaksid aktiivsemalt sõna ning julgeksid oma arvamust avaldada. Ühtlasi paneme suurt rõhku välispoliitika lahutamatuks osaks olevale diplomaatialle. Tahame, et lisaks teadmiste ja uutele kontaktidele omandaksid noored ka argumenteerimis- ning läbirääkimisoskused.

Projekti “Noorte diplomaatiakool” osana korraldame ka seminare ning külastusi välisriikide suursaatkondadesse. Seminaridele kutsume esinema välispoliitikas kanda kinnitanud inimesi. Näiteks on seminaridel osalenud Euroopa Komisjoni Eesti Esinduse juht Hannes Rumm, Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse analüütik Hannes Hanso ja endine asjur Gruusias diplomaat Harry Lahtein. Lähtuvalt seminaride teemavalikust külastame ka välisriikide suursaatkondi – just hiljuti leidis aset seminar Euroopa Liidu ja Kaukaasia teemal, mille järel külastasime noortega Gruusia Vabariigi suursaatkonda Tallinnas. Saatkondade külastamine ja seminarid täiendavad teineteist.

Avatud Vabariik ei puhka ka suvel. Oleme alati avatud uutele ideedele ning ka sügisel on kindlasti oodata uut ja põnevat!

Unistamisest üksi jääb väheks, peab ka tegutsema

Erik Pirn

Saue linna noor ja tudeng

Mina olen Erik Pirn, 21-aastane. Elan Saue linnas ning õpin Tallinna Tehnika Kõrgkoolis hoonete ehitust. BMX-i rattaga sõidan 6–7 aastat, ehk just nii kaua kui on olemas olnud Saue *skate*-park.

Saue *skate*-pargis on nende aastate jooksul sõitma õppinud mitukümmend noort sauekat. Siiski muutus väike park igapäevasele kasutajale lõpuks igavaks. Tuli hakata mõtlema selle arendamisele, täiustamisele või lausa uue rajamisele. Võin julgelt öelda, et Saue *skate*-park polnud täiuslik. See rajati vastavalt võimalustele: ruumi oli, ent polnud millel sõita, sest pool asfaltplatsist oli kasutamata.

Alatasa mõtlesin sellele, mis võiks olla teisiti ja mis on puudu. Mulle meeldib hobi korras *skate*-pargi plaane pidada, nõnda alustasin ka meie enda oma täiustamisega. Mõttes oli mitu eri varianti. Idee elluviimisel kujunes meie esimeseks sammuks see, et läksime noortekeskusse oma plaanidest rääkima. Kõik tundus tore, sest ideed olid head, ent miski ei liikunud edasi. Ühtäkki tekkis mõte loobuda vana täiustamisest ja luua täiesti uus *skate*-park Saue noortekeskuse alale. Asusin kohe asja kallale. Uurisin oma sõpradelt, milline võiks see park olla ja mida võiks vältida. 2010. aastal olid uue pargi joonised valmis.

Raskem osa oli mulle aga plaani selgitamine inimesele, kellel pole ekstreemspordiga kokkupuudet. Küsimusi nagu „Teil on ju *skate*-park olemas, mis sellel viga?“ kuulsin ohtvalt. Pargi kasutajate arvukus, meie ind ja aktiivsus aitasid aga Saue ekstreemspordivõimaluste edasiarendamisele palju kaasa.

Reaalsed sammud pargi rajamise suunas lükkusid erinevatel põhjustel aga aina edasi. Hakkasin juba kartma, et kui see lõpuks teoks saab, olen mina juba vana mees ja ehk minu lapsed saavad seal sõita. Vana *skate*-park lagunes ja sõitjaid jäi järjest vähemaks.

Me ei andnud siiski alla. Ka meie sõbrad olid toeks ja käisid pidevalt noortekeskusest küsimas, kuidas, kas ja millal *skate*-park rajatakse. Kristi Kruus noortekeskusest tuli mulle appi ja andis nõu, kelle poole pöörduda ja millest täpsemalt alustada, et leida raha. Mina panin oma soovid paberile, tegin *skate*-pargi joonised ning Kristi Kruus kirjutas projekti, millega osalesime EAS-i konkursil. Iga kord, kui ametnikud käisid noortekeskuses, olime sõpradega kohal, et võimalikele küsimustele vastata.

Praeguseks oleme oma projektiga jõudnud viimasesse etappi. Saime vajaliku summa, lasime maha panna asfaldi ja tellisime *skate*-pargi. Suur töö on tehtud!

Kogu sellest protsessist õppisin palju: tuleb näidata üles aktiivsust, tuleb õppida vigadest, EI TOHI alla anda, tuleb küsida abi jne. Asjade käigul peab pidevalt silma peal hoidma. Tuleb käia uurimas, kas on tekkinud mingeid takistusi või kuidas saaksime ise veel

asjade käiku edendada. Kõik võtab aega, kuid tulemus on seda väärt. Unistamisest ainult ei piisa, ühel hetkel tuleb endal tegutsema hakata.

Meie oodatav tulemus on tuua Saue tagasi ekstreemspordi kaardile. Rajada täisväärtuslik *skate*-park, mis sobiks algajatele ning edasijõudnutele ning kus on võimalik korraldada tipptasemel võistlusi. See kõik poleks osutunud võimalikuks, kui me poleks pöördunud oma ideedega noorsootöötajate poole. Suur tänu kõikidele sõpradele, Saue noortekeskusele ja Saue linnavalitsusele.

Pühendunud ekstreemspordlased

Kristi Kruus

Saue linna noortekeskuse juhataja

Saue noortekeskuse *skate*-pargi projekt on minu jaoks olnud üks olulisemaid. Et ma ei tea ekstreemspordist midagi, siis ei oleks ma ise selle projektiga kuidagi hakkama saanud. Siinkohal mängibki äärmiselt olulist rolli noorte kuulamine ning nende toetamine. Minu jaoks oli asi otsustatud hetkel, kui nägin Facebookis ringlemas Eriku joonestatud kavandit. Siis sain aru, et meil on noored, kel on huvi, soov ja teotahe ning seda entusiasmi ei tohi kustutada. Nagu Erik ka ise ütleb, siis olid poisid tõepoolest kogu aeg asja juures, kohtusid EAS-i ametnikega ning käisid kordamööda minu ja teiste noortejuhtide käest uurimas, kui kaugel asi ikkagi on. Kui vahepeal tundus, et raha ei jagu, olid poisid valmis minema kohalikesse ettevõtetesse abi paluma. *Skate*-pargi projekt on näidanud, kui pühendunud on Saue noored ekstreemspordlased ning ma olen kindel, et sügisest on Saue linn tagasi ekstreemspordi kaardil – tugevamalt kui kunagi varem!

MOTTED + TEOD = TULEMUS

Piiriülene noorte osalusprojekt muutis hoiakuid

Siiri Liiva

projektijuht, Viljandi maavalitsus

2010–2011. aastal viis Viljandi maavalitsus koostöös Viljandimaa Noortekogu ning kahe organisatsiooniga Põhja-Lätis läbi ainulaadse pilootprojekti „Eesti ja Läti noored hüppavad koos otsustajatega osalusmetroo peale”. Selle eesmärgiks on olnud noorte osaluse ja kaasamise alase teadlikkuse tõstmine.

Projekti ainulaadsus seisnes asjaolus, et selle tegevused olid suunatud kolmele osapoolale, kellest sõltub noorte kogukonda kaasamine – noored, noorsootöötajad ja omavalitsusjuhid. Osapooled toodi kokku läbi mitmekülgsete tegevuste.

2010. aasta veebruaris alanud ning 2011. aasta juulis lõppenud projekti oli kaasatud 15 Viljandimaa linna ja valda (Abja, Halliste, Karksi, Kolga-Jaani, Kõo, Kõpu, Mõisaküla, Paistu, Pärsti, Saarepeedi, Suure-Jaani, Tarvastu, Viiratsi, Viljandi ja Võhma) ning 15 Põhja-Läti omavalitsusüksust (Aloja, Aluksne, Ape, Beverinas, Burtnieki, Limbazu, Koceni, Mazsalaca, Naukšeni, Ruijena, Salacgriva, Strenci, Smiltene, Valmiera, Valka).

Toimusid debatil kohaliku elu teemadel („Kana versus muna”), ümarlauad („Noored võtavad sõna!”) teemadel noored ja haridus, noored ja töö, jne, spordivõistlused („Noored versus võim”), osalusimulatsioonid („Tere tulemast Igaverre!”) ning kogukonnaaktiivsed („Tuunime oma kodukohta!”).

Lisaks toimusid noortele väitluskoolitused eneseväljenduse ja argumenteerimisoskuse arendamiseks. Omavalitsusjuhtide kokkusaamistele kaasati inspireerivaid kõnelejaid jagama oma kogemusi noorte kaasamisest või selle olulisusest (nt Rõuge endine vallavanem Kalvi Kõva ja koolitaja Aivar Haller). Korraldati ka regionaalseid noortefoorume, nagu näiteks „Pole ükskõik – kõik on üks!”, noortele pakuti võimalust olla omavalitsusjuhtide töövarjuks ning eesti ja läti noored käisid vastastikku teineteisel külas.

Osalusprojekti tegevuste läbiviimisel oli oluline erinevate kaasavate meetodite kasutamine ja välja töötamine. Et tegu oli pilootprogrammiga, sooviti saadud kogemusi ja teadmisi jagada ka Eestis ja Lätis laiemalt. Nii koostati haridusliku eesmärgiga Noorte Osaluskooli videoklipid, mis pandi üles YouTube'i. Klipid julgustavad ja inspireerivad noori rohkem ühiskonnas ja kogukonnas kaasa lööma.

Ka projekti tegevuste läbiviimisel arvestati aktiivseks kodanikuks olemise ning kaasamise aspekti. Asendamatu roll oli noorsootöötajatest ja noortest koosneval vabatahtlike võrgustikul, kellest sõltus kohalike tegevuste edukus. Noorsootöötajad olid vahendajaks projekti läbiviijate ja oma kogukonna vahel ning nad aitasid kaasa kohalike tegevuste koordineerimisele. Noored panustasid projekti meeskonda ja tegevuste läbiviimisse.

Nii Lõuna-Eesti (sh Viljandimaa) kui Põhja-Läti väljakutsed on olemuslikult sarnased. Nii omavalitsusjuhid, kogukonnaliikmed kui ka noored näevad, et peamiseks küsimuseks nende koduvaldades ja -linnades on maapiirkondade püsijäämine.

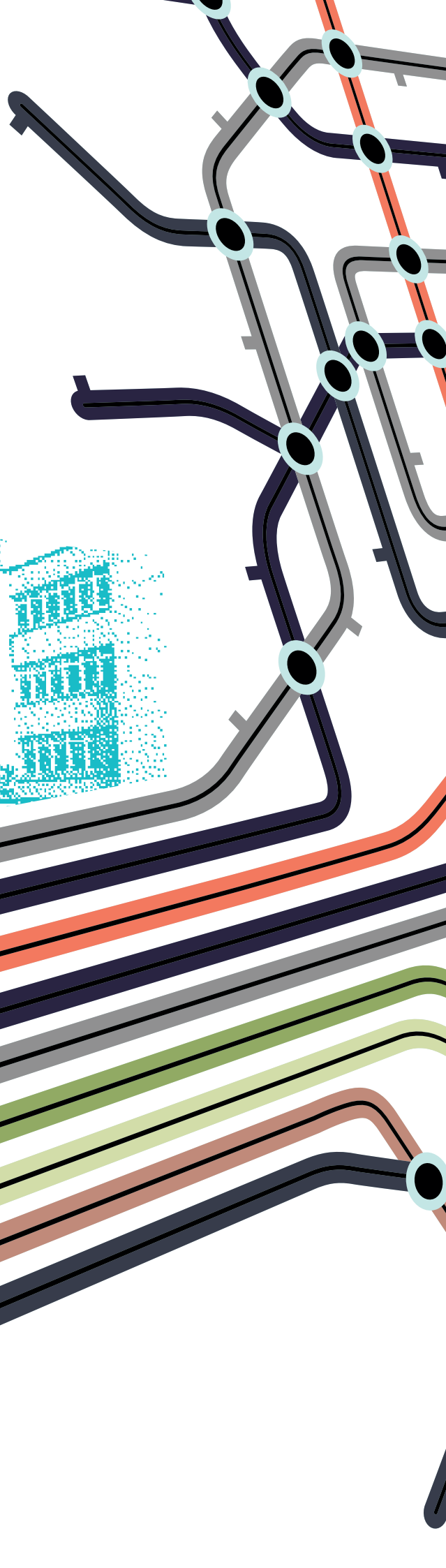
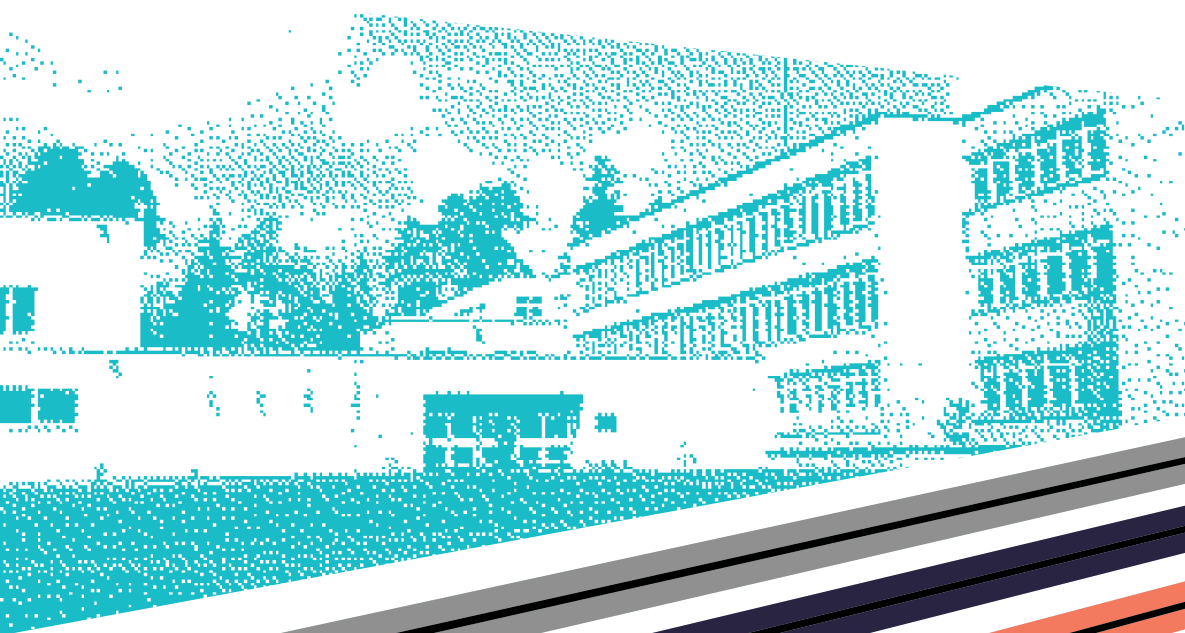
Noored tunnevad, et nende kodukoht on neile südamelähedane, kuid sealsed töö- ja õppimisvõimalused ei paku seda, mis neil enesearenguks vaja läheb. Suur hulk noori mõtleb suurematesse linnadesse või välismaale õppima, tööle ja elama minemise peale.

Omavalitsusjuhid teevad oma tööd hingega – neile läheb korda see, mis nende omavalitsuses toimub ning mis sellest saab. Ka kitsastes majanduslikes tingimustes leiavad nad võimalusi ja ressursse panustada erinevate kogukondlike hoonete ja infrastruktuuri investeringutesse – renoveeritakse kooli- ja kultuurimaju, ehitatakse noortekeskusi ja lasteaedaid, tegeletakse teiste kogukonnaliikmete elu paremaks muutmisega.

Osalusprojekti peamiseks eesmärgiks oli läbiviidud tegevuste kaasabil lähendada teineteisele noori ja otsustajaid – et noored ei kardaks oma sõna sekka öelda ning et omavalitsusjuhid ei unustaks ära, millist potentsiaali kannavad ühe kogukonna jaoks nende noored ning kuidas neist sõltub kogukondade püsijäämine.

Projekt oli kantud ideest, et kui noored saavad oma kodukohas öelda välja oma arvamuse, muutub midagi ja nad näevad, kuidas nad saavad panustada kogukonnaellu. Nii tugeneb side kogukonnaga ja noored leiavad seda tõenäolisemalt võimaluse pärast õpinguid tagasi kodukohta naasta.

” Noorte osalus ja kaasamine on üheks peamiseks võtme-eelduseks sellele, et maapiirkonnad jääksid elama ning elu Eestimaa külades, valdades ja väikelinnades võiks, ning saaks, täiel määral taas muutuda Eesti inimeste põhiolemuseks ja olemisviisiks neile elamisväärsel elukeskkonda ja -tingimusi pakkudes.

Seadusloomes tuleks hakata arvestama laste ja noortega

Teele Tõnismann

noortevaldkonnast huvituja

Seaduste mõju lastele ja noortele tuleb hinnata ka Eestis ja see hindamine ei tohiks olla vaid järjekordne formaalsus.

Seadusloomega soovitakse lahendada mingit kindlat probleemi. Näiteks korrupsioonivastase seadusega püütakse muuta läbipaistvamaks avaliku sektori tööd. Ent iga seadusega võivad kaasnedä ettearvamatud mõjud. Näiteks alandas Soome valitsus 2004. aastal alkoholimaksu, et olla rahvale meele järgi. See tõi endaga kaasa alkoholi tootmise odavnemise ja loomulikult tarbimise kasvu. Hilisemad uuringud näitasid, et lapsevanemate ja laste kasvanud alkoholtarbimise pärast suurenesid riigi sotsiaalkulutused. Noorte tarbimiskäitumine muutus ohtlikumaks ja laste heaoluteenuseid hakati sagedamini kasutama. Seega kahjustas seadusemuudatus just lapsi ja noori. Mõjude hindamise avalikustamise järgselt tõsteti alkoholimaks endisele tasemele. Seega tasub mõelda, kui palju lastele tekitatud kahju oleks saanud ära hoida seaduse mõjude varasema hindamisega.

Mitmed rahvusvahelised organisatsioonid (eeskätt ÜRO) propageerivad andmetest lähtuvate poliitikate kujundamist, mille üheks märksõnaks on mõjude analüüs. Vajadus hinnata seaduste mõju lastele ja noortele tuleneb ka ÜRO lapse õiguste konventsioonis¹ välja toodud artiklist, kus on öeldud: „Igasugustes lapsi puudutavates ettevõtmistes riiklike või erasotsiaalhoolekandeametuste, kohtute, täidesaatvate või seadusandlike organite poolt tuleb esikohale seada lapse huvid.”

Konventsiooni vastu võtnud riikidelt oodatakse laste ja noorte õiguste tagamist. Ühe rakendusliku meetmena tuuakse esile seaduste mõju analüüsi lastele ja noortele. Pakutud meedet võib ju vaadelda kui osa üldisest sotsiaalsete mõjude hindamisest, ent sel juhul tekib oht, et laste ja noorte huvid jäävad tahaplaanile. Seepärast on paljud riigid (Belgia, Suurbritannia ja Skandinaaviamaad) otsustanud seaduste mõju lastele ja noortele ka eraldi analüüsida.

Mõjude hindamiseks kasutatakse juhendit, mille abil vaadeldakse seadust selle koostamise kestel. Selle alusel analüüsitakse, kas ja kuidas mõjutab seadus otseselt ning kaudselt laste ja noorte heaolu. Näiteks Soomes kasutatav mudel hindab nii otseseid kui kaudseid mõjusid. Otsese mõjude puhul analüüsitakse seaduse mõju tervisele, sotsiaalsetele suhetele, igapäevaelule jne. Kaudsed mõjud

peegelduvad perekonna sissetulekutes ja kohaliku elu arengus. Hindamist ei viida läbi, kui see on liiga kallis või keerukas. Samas võeti just Rootsis eesmärgiks hinnata kõikide õigusaktide mõju. Mõlemal juhul on hindamise eesmärk ennetada soovimatuid mõjusid ning aidata seeläbi kaasa ressurside efektiivsemale kasutusele.

Tähtis on ühiskonnas kehtiv arusaam

Mõjude hindamise vajalikkust põhjendatakse mitmeti. Esiteks, lastel pole valmisõigust ning seetõttu pole neil mõju poliitika kujundamisele. Teiseks, lapsi puudutavate teemadega tegelevad erinevad ministereeriumid, mistõttu on oht, et tehakse vasturääkivaid otsuseid. Kolmandaks, tänased otsused mõjutavad kõige enam just lapsi. Kui me ei pööra neile piisavalt tähelepanu, võib see ühiskonnale hiljem kallilt kätte maksta. Riikides, kus hinnatakse seaduste mõju lastele ja noortele, on see teema ka ühiskondlikus debatis olulisel kohal².

Eestil on veel arenguruumi

Eestis sätestatakse õigusaktide mõjude analüüs (ÕMA) hea õigusloome ja normitehnika eeskirjaga, mille kasutuselevõtt on olnud vaevaline. Praegu kehtiva eeskirja kohaselt tuleb õigusaktide puhul hinnata sotsiaalseid tagajärgi, mõjusid riigi julgeolekule, rahvusvahelistele suhetele, majandusele, keskkonnale jne³. Oluliste mõjude tuvastamiseks ja analüüsimiseks töötati välja mõjude määramise kontrollküsimustik. See käsitleb läbivalt ka lastega seonduvaid asjaolusid, nagu mõjud lapse kasvatamisega seotud kuludele, laste hoolduskohustuse täitmine ja sündimus. Noorte puhul on esile toodud sellised mõjud, nagu tööhõive, sotsiaalsed garantiid ja noore võimalus osaleda ühiskondlikus elus.

Samas ei hinnata laste ja noorte õigusi lähtuvalt nende endi huvidest. Kõik kontrollküsimustikus sisalduvad indikaatorid, peale kahe viimase, huvituvad muudest teemadest, nagu tööhõive kasv, haldussuutlikkus jne. Seega puudub ÕMA kontrollküsimustikus inimlik aspekt, mida taotleb ÜRO lapse õiguste konventsioon – ehk ei huvituta, millist mõju avaldab väljatöötatav seadus inimeste, sh laste ja noorte, käitumisele, omavahelistele suhetele, kogukonna arengule jne.

Kuigi õigusaktide mõjude analüüsimine on Eestis kohustuslik, on ka Riigikontroll jõudnud järeldusele, et see jääb tihti puudulikuks – õigusakti vastuvõtjatel ega avalikkusel pole piisavalt usaldusväärset infot selle tagajärgede kohta⁴. Paraku pole isegi Riigikontrolli raportis laste ega noortega seonduvat eraldi käsitletud.

Ka vast loodud lasteombudsmani büroo ja Eesti Noorteühenduste Liit on juhtinud tähelepanu vajadusele hinnata poliitike mõju lastele ja noortele. Mõlemale organisatsioonile on vastatud, et nad osutavad meetodilistele ja

mitte põhimõttelistele probleemidele. Seega püsib jätkuvalt hoiak, et laste ja noorte huvid pole eriti olulised ning seadusloomes ei pea nende õigusi eraldi hindama.

Mida siis teha?

Eri riikide kogemus näitab, et süsteemi, kus hinnatakse seaduste mõju lastele ja noortele, saab juurutada vaid siis, kui see on saanud osaks ühiskonna üldistest väärtustest. Nii Soomes, Rootsis kui Belgias hakati seaduste mõju lastele ja noortele analüüsima seoses parlamendi vastavasisulise otsusega. **Eestis tuleb poliitikutele ja ametnikele selgeks teha, miks on taoline mõjude analüüs üldse vajalik. Lisaks peab hoolitsema, et ametnikud oleksid teadlikud ja oskaksid sääraseid mõjude analüüsi läbi viia.**

Samas pole laste ja noortega arvestamiseks alati tingimata poliitilist otsust vaja. Inglismaal hindas aastaid seaduselnõude mõju noortele mittetulunduslik Riiklik Laste büroo, enne kui see kohustuslikuks muudeti.

Ka Eestis peab senisest enam avalikult arutlema laste ja noorte õigustega seonduvatel teemadel. Laste ja noorte probleemid tuleb siduda menetluses olevate eelnõudega, sest nii saab juhtida kogu ühiskonna tähelepanu laste ja noorte õiguste eest seismise vajalikkusele. Siinkohal võiksid olla suureks abiks kodanikuühendused, kes saaksid Inglismaale sarnase projekti käivitamisega olla riigile esmalt eeskujuks ja hiljem ka partneriks.

Allikad

1 Lapse õiguste konventsioon (RT II 1996, 16, 56), artikkel 3, 4

2 Daves, E. Hanna, K. Hassall, I. (2006) "Child impact reporting", Social Policy Journal, Vol. 29, 32-42

3 Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri (RT I, 29.12.2011, 228), § 46, lõige 1

4 Riigikontroll (2011) "Õigusaktide mõju hindamise korraldus. Kas õigusakti vastuvõtja teab, millised tagajärjed on tema otsusel?" Tallinn

Noori mõjutavad poliitikavaldkonnad on üllatavalt mitmekeelsed

Maarja Toots

Avatud Eesti Fondi noorteprogrammi koordinaator

Eesti noorte elu korraldav tähtsaim poliitikadokument, noorsootöö strateegia 2006–2013, tugineb arusaamale, et noortepoliitika ei piirdu kitsalt noorsootöö poliitikaga, vaid on laiem lähenemisviis, mis hõlmab kõiki noorte elu mõjutavaid valdkondi. Avatud Eesti Fondi ja avatud ühiskonna toetusfondide võrgustiku Open Society Foundations (OSF) 2011. aastal läbi viidud pilootuuring seadis eesmärgiks need valdkonnad mõttelisele kaardile märkida ja uurida, millise elukeskkonna erinevad seadused, arengukavad ja poliitikameetmed Eesti noortele loovad.

Uuring sündis OSFi soovist teada saada, milline on avalike poliitikate mõju noorte inimõigustele ja nende igapäevasele elu-olule erinevates riikides, aga ühtlasi leida seaduste- ja meetmeterägastikust üles need laigud, kus poliitikate mõju noortele pole teadvustatud, kus poliitikatel ei näi soovitud mõju olevat või kus poliitikal mõjutavad noorte olukorda hoopis negatiivselt. Et uurida neid küsimusi võimalikult mitmekesisest kontekstist, viidi sama meetodikaga uuring lisaks Eestile läbi veel viies riigis: Serbias, Kõrgõzstanis, Nepaalis, Ugandas ja Libeerias*. Riikide valik ei olnud juhuslik – OSFi huvitasid eeskätt piirkonnad, kus on parasjagu käimas konflikt või mis on selle hiljuti üle elanud, ulatusliku noorte sisse- või väljarändega, suurte etniliste või muud laadi vähemusgruppidega piirkonnad ning riigid, kus on olemas ametlik noortepoliitika. Eesti sattus huviorbiiti peamiselt tänu sellele, et meil on olemas riiklik noorsootöö strateegia. Samuti seetõttu, et meil on suur vene emakeelega noorte kogukond.

Märkimist väärib see, et OSFi eesmärk pole koguda virtuaalsele riulile ülevaateid erinevate riikide noortepoliitikatest, vaid kasutada kogutud teadmisi oma võrgustiku tegevussuundade kujundamiseks – seda moel, mis toetaks noorte võitlust noortesõbralikumate poliitikate eest ja arendaks noorte oskust uurida ja mõista poliitikate mõjusid. Selleks kaasati igas riigis uurimismeeskonda ka noori uurijaid. Eesmärk oli kõigest kuue kuuga panna kokku võimalikult kõikehõlmav pilt olulisematest noorte elu mõjutavatest poliitikatest ning tuvastada noortegrupid ja noorte mured, mis on poliitikate tähelepanu alt välja jäänud. Seega polnud uuring rangelt akadeemiline ning uurijatel tuli loovalt kombineerida erinevaid andmekogumis- ja analüüsimeetodeid dokumendianalüüsist fookusgrupiaruteludeni.

Ehkki noortepoliitikat mõistetakse Eestis ametlikult horisontaalse, mitmeid valdkondi läbiva poliitikana, tuleb

paljudele tõenäoliselt üllatusena, kui ulatuslikku ala noortepoliitika tegelikult hõlmab. Nii leidis uuring kokku ligi 30 valdkondlikku arengukava, millel on noortele otsene mõju või mis noori eraldi sihtgrupina nimetavad. Kui haridus-, sotsiaal-, kultuuri- või tervishoiupoliitika mõju noortele on ilmne, siis märksa harvem mõeldakse sellele, et ka näiteks kaitse- või põllumajanduspoliitikal on teatud noortegrupile oluline mõju. Kaitseväeteenistuse seaduses kirjapandu mõjutab otseselt valdavalt osa noormehi, kehtiv maaelu arengukava aga näeb ette eraldi toetusmeetmed, et tuua noori maale elama. Ja tõepoolest, noortel on oma koht ka kalanduspoliitikas – 2013. aastani kehtiva Eesti kalanduse strateegia eesmärkide seas on ekstra- ja toodud noorkalurite toetamine ning nende koolitamine mereohutustingimuste ja hügieenireeglite järgimiseks.

Arvestades noori mõjutavate poliitikavaldkondade mitmekesisust, kerkib mõistagi küsimus valdkondadevahelisest koostööst. Intervjuudest riigiasutuste ja huvigruppide esindajatega selgus, et väljaspool noortepoliitika peamisi koordineerijaid – Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Eesti Noorsootöö Keskust – on teadlikkus lõimitud ja koordineeritud noortepoliitika eesmärkidest kohati ootamatult napp. Ka asutuste omavaheline koostöö ning nende koostöö teiste sidusgruppidega (noorteühendused, noorsootöötajad jt) on noortepoliitikate kontekstis valdavalt juhtumi- ja teemapõhine – see tähendab, et koostööd tehakse vastavalt vajadusele näiteks siis, kui on parasjagu kujundamisel mõni konkreetne noori puudutav algatus. Sellisest juhtumipõhisest koostööpraktikast on tuua mitmeid edukaid näiteid, küll aga võib püsivate koostöömehhanismide puudumine osutada pikas perspektiivis probleemiks – ei teki terviklikku nägemust, algatused jäävad killustunuks, võib esineda tarbetud dubleerimist ja haldusalade piire ületavad noorte mured jääda sootuks lahenduseta. Viimase õnnetuks näiteks on riskinoorte ja alaealiste õigusrikkujate probleemid, mille terviklik ja süsteemne lahendamine saabki olla võimalik üksnes tihedas ja stabiilses koostöös eri valdkondade asutuste vahel. Intervjueeritud spetsialistid toonitasid, et noorte probleemid on sageli mitmetahulised – keerulistes oludes kasvavatel lastel võivad esineda korraga nii hariduslikud, tervislikud kui sotsiaalsed erivajadused. Praegu toimiv süsteem käsitleb kõiki neid probleeme aga eraldi ja pakub teenustena eraldi asutustes, mis on erinevate ministereeriumide hallata. Samuti ei jätku noorte õigusrikkujatega tegeledes piisavalt tähelepanu nende perekondadele, kelles tihti peitub nii osa probleemist kui lahendusest. Riskinoorte probleemide lahendamine ei eelda seega ai-

moel. Et praeguse noorsootöö strateegia kehtivusperiood lõpeb juba järgmisel aastal, on nende soovitude kaalumiseks ja ühiste tulevikusihtide seadmiseks just õige hetk.

*Eesti uuringu viisid läbi TLÜ Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi teadur Marti Taru, Tallinna Spordi- ja Noorsooameti noorteosakonna juhataja ja TLÜ sotsioloogiadoktorant Ilona-Evelyn Rannala ning TLÜ sotsiologiamagistrant Liisa Mürsepp. Kõigi pilootuurin-
gus osalenud riikide uurimisaruauded avaldatakse tänava sügisel uues noorte-
poliitikele pühendatud veebikeskkon-
nas www.youthpolicy.org.

nult püsivate koostöömehhanismide loomist, vaid noorte ja peredega reaalselt kokku puutuvate spetsialistide arvu suurendamist – lastekaitsetöötajate, lastepsühholoogide ning erinorsootöö väljaõppega sotsiaal-, noorsootöötajate ja õpetajate puudust näevad terava probleemina pea kõik osapooled.

Ent teistest haavatavamaid noortegruppe on teisigi. Uuringu põhjal võib teha ettevaatliku järelduse, et ehkki seaduse silmis on kõigil noortel samad õigused, on mõnedel neist oma õigusi keerulisem realiseerida – nii näiteks ei ole vene emakeelega noortel kehva keeleoskuse pärast sageli piisavalt infot oma võimalustest, puudega noored tunnevad puudust toetusmeetmetest, mis aitaksid neil täisväärtuslikult ühiskonnas osaleda, seksuaalvähemustesse kuuluvad noored aga sooviksid olla kaasatud noortepoliitikate kujundamisse ka väljaspool HIV/AIDSi ennetamise temaatikat, millega nende rolli pahatihti piiritletakse. Küsimus osalemisest ja kaasamisest on noortevaldkonnas tegelikult üldine probleem – nii küsitletud noored kui ka poliitikakujundajad leidsid, et noorte osalus neid mõjutavates poliitikaotsustes on praegu pigem tagasihoidlik. Otsusetegijad pelgavad, et noored ei suuda näha isiklikust kogemusest laiemat pilti ega võta osalemist tõsiselt, ning kipuvad seetõttu konsulteerima pigem ekspertidega, noored aga ei tunneta otsustajate siirast valmisolekut kaasamiseks ja peavad praeguses killustatud noortepoliitika süsteemis orienteerumist keeruliseks.

Mida siis nimetatud kitsaskohtade ületamiseks soovitada saab? Esmalt tuleks kindlasti tõsta kõigi osapoolte teadlikkust horisontaalsest ja lõimitud noortepoliitikast. See ei tähenda ainult ministeeriumide omavahelist koordineerimist, vaid ka sisukat koostööd noorte, vabakonna, ekspertide ja ülikoolide-mõttekodadega. Lisaks juhtumipõhisele koostööle, mis juba võrdlemisi hästi toimib, tundub olevat vajadus ka alaliste koostööformaate järele, mis hõlmaksid laia ringi osapooli. Teiseks tuleks kaasata noortevaldkonna poliitikate kujundamisse rohkem teadmuseid, mida on aastate jooksul juba üksjagu kogunenud, aga mis poliitikate kujundamisel sageli rakendust ei leia – tõenäoliselt on siingi põhjuseks vähene teadlikkus olemasolevatest uuringutest ja andmebaasidest ning nende praktilistest kasutusvõimalustest. Samuti võiks läbimõeldud ja sidusa noortepoliitika huvides edaspidi kasuks tulla Avatud Eesti Fondi uuringuga sarnast lähenemisviisi kasutavad kordusuuringud, mis püüaksid terviklikult haarata kõiki erinevaid poliitikavaldkondi, mis noorte elu ühel või teisel moel mõjutavad. Seejuures vajab omaette eesmärgina süstemaatilist hindamist konkreetsete poliitikameetmete mõju erinevatele (sh haavatavatele) noortegruppidele. Viimaks vajaksid noortesõbralikud poliitikad toetavaid meetmeid, mis soodustaksid noorte tulemusliku osalemist ühiskonnaelus ja poliitikaotsustes. Kui noortele kuluksid ära teadmised oma õigustest, kohustustest ja osalusvõimalustest, siis poliitikakujundajatele omakorda teadmised ja oskused, et kaasata noori neile sobival

Mitteformaalse hariduse jõud: kuidas saab vabaühendus mõjutada noortepoliitikat, seitsmeaastase protsessi tulemus

Denis Morel

Hea lugeja!

Selle artikli eesmärk on tõstatada küsimusi meie igapäevase noorsootöö kohta, eelkõige selle mõju kohta kohalikele elule, ja jagada teiega strateegiat, mille olemine koostanud oma piirkonna noortepoliitika otseseks mõjutamiseks. Enne vaatame aga konteksti

Tere tulemast Loode-Prantsusmaal asuvas Bretagne'i piirkonnas tegutsevasse Questembert'i kohalike omavalitsuste ühendusse (Communauté de Communes de Questembert)! Lühidalt öeldes on tegu 13 omavalitsuse ühendusega, mis hõlmab sealset 22 000 elanikku.

Mõned noortega seotud aspektid, millest me oma mõtisklusi alustasime: noored täiskasvanud kui n-ö nähtamatu sihtrühm

1. 15–30-aastased moodustavad meie piirkonna elanike arvust ühe viiendiku. Seega on nad märkimisväärne sihtrühm.
2. Piirkonna otsustuskogudes – volikogudes ja vabaühenduste juhatustes – neid samahästi kui pole (tegelikult ei ole üldse).
3. Ühiskondlik elu on väga aktiivne, sest vabaühendusi on kokku 250, aga nende juhatustes ei ole ühtegi noort täiskasvanut. Ainult mõne üksiku noorte vabaühenduse (kahe või kolme) juhid on noored.
4. Meie piirkonnas on neli noorteorganisatsiooni (ühte veab vabaühendus ja kolme kohalik omavalitsus), kes tegelevad peamiselt kuni 15-aastaste noortega.
5. 18–30-aastased on ametlikult täiskasvanud. See tähendab, et konkreetset nende jaoks ei ole midagi spetsiaalset ette nähtud. Samas ei pea aga ühiskond ja kohalik elanikkond neid ikkagi päris täiskasvanuteks, st tegelikeks ühiskonnaelus osalejateks, kodanikeks. Neid peetakse ikka veel tulevasteks täiskasvanuteks.

Seepärast ongi noored täiskasvanud n-ö nähtamatu sihtrühm. Mida aga selle teadmiseaga ette võtta?

Esiteks, peame jagama oma mõtteid, et algatada ühine protsess, esmalt kohalikul tasandil

2005. aasta lõpust alates püüdsime teavitada sellest küsimusest võimalikult paljusid oma piirkonna tegutsejaid: noori täiskasvanuid endid (pigem mitteametlikult, kohalike (kultuuri-)ürituste ajal), noorteorganisatsioone ja kohalikke poliitikuid, kes noorteteemadega tegelevad. Kuue kuu jooksul toimus üle 200 silmast silma jutuajamise.

2006. aasta jaanuaris korraldasime esimese suurema ürituse. Pärast kohtumist rohkem kui 200 inimesega tuli kohale ainult kuus. Sellele vaatamata oli neid võrdsest igast sihtrühmast: kaks noort täiskasvanut, kaks noorsootöötajat ja kaks kohalikku poliitikut.

Pärast algset pettumust otsustati siiski mitte laiali minna, vaid vähemalt püüda olukorrast paremini aru saada. Otsustasime teha osalusanalüüsi ehk mõelda, millist teavet on vaja, et olukorda paremini mõista.

Nii pandigi alus meie kohalikele mitteametlikule võrgustikule, mis on 2006. aastast kuni tänaseni kohtunud enam-vähem iga kahe kuu tagant.

Kõigepealt sõnastas võrgustik oma esmatähtsa ülesande: edendada noorte, eelkõige noorte täiskasvanute, osalust kohalikus elus.

Euroopa tasandi kasutamine kohalike muutuste ärgitajana

Kui hakkasime tegelema noorte täiskasvanute rolliga oma kogukonnas, jagasime seda ideed ka teiste tuttavate kolleegidega Euroopa vabaühendustest.

Mõned neist olid asjast huvitatud ja meie arusaam olukorrast oli sarnane. Samuti liikusid meie mõtted samas suunas seoses Euroopa tasandi programmidega, eelkõige programmiga Euroopa Noored, mis võib olla suurepärase abivahend, et kutsuda esile konkreetne ühiskondlik muutus kohalikul tasandil.

Lõpuks ühendasid meiega jõud veel viis vabaühendust järgmistest piirkondadest: Trakaist Leedus, Firenzest Itaalias, Barcelonast Hispaanias, Cascaisist Portugalis ja Oroposest Kreekas.

Asja uurimiseks korraldasime neljapäevase teostatavusvisiidi, kus uurisime, milline on kohalik olukord, milliseid konkreetseid tulemusi oodatakse ja milline võiks olla pikaajaline noorte täiskasvanute aktiivse kaasamise strateegia kohalikul tasandil. Lõpuks otsustasime esitada suurprojekti taotluse (kolmeaastane projekt programmi Euroopa Noored raames, avatud taotlusvoor).

Plaan oli nende kolme aasta jooksul teha järgmist:

püüda kohalike tegutsejate (noorte täiskasvanute, noorsootöötajate ja kohalike omavalitsuste) tähelepanu – viie riigi eakaaslastega kohtumine, mis ei nõua mingeid väljaminekuid, on hea põhjus, miks kaasa lüüa;

luua kohalike meetmete jaoks toetav protsess – kuue piirkonna uurimine, ühiste probleemide mõistmine, teabe jagamine tegevuse ja mõjude kohta ning koolitus (mis on aktiivne osalus ja kuidas kasutada selleks programmi Euroopa Noored);

rakendada kohaliku tasandi meetmeid – kõik need rahvusvahelised üritused olid ka võimalus panna kokku reaalne tegevuskava, mida kodupiirkonnas ellu viia.

Sihtrühma terviklik käsitlus eesmärgiga optimeerida kohaliku tasandi muutuste võimalikkust

Tavaliselt keskendutakse noorsootöös konkreetsele sihtrühmale – kas noortele või noorsootöötajatele. See aga tähendab rohkem individuaalsemat tegutsemist.

Ka koolitustega on tavaliselt nii, et kui organisatsiooni esindaja naaseb kohalikesse oludesse, on ta ainus, kes koolitusel käsitletud protsessi järgib. Seetõttu tunneb ta end üksi ning tal on väga raske reaalseid muutusi esile kutsuda ja olukorda paremaks muuta.

Seejärel mõtlesime, kuidas luua paremad võimalused selleks, et rahvusvahelised seminarid ja koolitused avaldaksid reaalselt mõju kohalikele kogukondadele. Et meie projekt oli suunatud piirkondadele, otsustasime, et iga rahvusvahelisel üritusel peaks iga kogukonda

esindama noored täiskasvanud, noorsootöötajad, vabaühendused ja kohalike omavalitsuste töötajad.

See ei olnud alati lihtne, eelkõige mõne riigi kohalike omavalitsuste töötajate veenmine. Meie piirkonnas oli aga palju neid, kes osaleda soovisid.

Esimised konkreetsed muutused meie piirkonnas

Järk-järgult kasvasid rahvusvahelistel üritustel külvatud seemnetest välja konkreetsed meetmed.

1. Esimese rahvusvahelise seminari teema oli õppida tundma igat piirkonda ning teha kindlaks noorte täiskasvanute rolli erisused ja sarnasused kohalikus elus. Selleks pidid kõik piirkonnad enne koostama piirkonna analüüsi (nii saime algatada kohalike võrgustike tegevuse) ning kõiges aktiivselt kaasa lööma, sest piirkonna analüüsis osalesid kõik.

2. Erinevate suhtlus- või väljendusruumide loomine elanikele. Näiteks arutlusõhtusõök teemal „Noorte roll kohalikus elus“. Selles istusid laudades umbes kaheksa inimest igast piirkonnast. Nende seas olid kohalikud poliitikud, noorsootöötajad, noored täiskasvanud ja vabaühenduste esindajad.

Kohale õnnestus saada peaaegu 100 inimest. Sellised üritused on hea võimalus tõmmata meie ideedele tähelepanu kohalikul tasandil ja saada võrgustikesse uusi inimesi.

3. Meie võrgustiku kasvamine – inimesed, kes kohe alguses võrgustikus kaasa löid, olid üha rohkem veendunud, et selle küsimusega on vaja tegeleda. Nende kaaslaste (noorsootöötajate ja noorte, kohalike omavalitsuste ja vabaühenduste esindajate jt) veenmine oli palju lihtsam ning järk-järgult suurenes kohalike võrgustike koosolekutel osalejate arv 15–20 inimeseni. See tähendas, et näiteks 2007. aastal tegeles teemaga pidevalt umbes sada inimest.

4. Noorte ja kohalike poliitikute vastastikuste eelarvamuste kaotamine – kulus tervelt aasta, et vähendada kohalikus võrgustikus vastastikuseid eelarvamusi ja luua arusaamine, et suudetakse tegutseda üheskoos.

Näiteks ainus (noorte) vabaühendus, mis meie piirkonna töös osales, suhtus alguses kohaliku omavalitsuse esindajatesse väga kriitiliselt ja nendega koostöö tegemisse vastumeelselt. 2007. aastal aga alustati omavalitsuse juhtidega läbirääkimisi, et avada kõigile vabaühendustele kasutamiseks mõeldud vabaõhuteater. Praeguseks haldavad vabaühendused seda kohaliku omavalitsuse rahastatavat teatrit ja neil on täielik tegevusvabadus.

5. Mõne noore täiskasvanu tahe aktiivselt kaasa lüüa – kohaliku võrgustiku töös osales üha rohkem noori täiskasvanuid, kes tegid ka ettepanekuid eri meetmete kasutusele võtmiseks. Näiteks 2007. aasta valimiste perioodil otsustasid nad kutsuda kõik kandidaadid pressikonverentsile, et rääkida noorte rollist ühiskondlikus elus. Nad panid õeldu kirja ja nõudsid pärast valimisi volikogult antud lubaduste täitmist.

Kahele noorele täiskasvanule, kes kohaliku võrgustiku tegevuses osalevad, tehti ettepanek kandideerida volikokku. Nad osutusid valituks kahes omavalitsuses. See oli väike revolutsioon nende kahe omavalitsuse ajaloos, sest esimest korda valiti volikokku inimene, kes ei olnud veel 30-aastane.

2009–2010 – esimene mõju kohalikule noortepoliitikale

2008. aastal lõpetas EL rahastamise, aga kohaliku võrgustiku tööd taheti väga jätkata, sest tundsimme selle tegevuse konkreetset mõju, samuti hakkas muutuma suhtumine.

Kohalikud omavalitsused palusid meil jätkata kohalike võrgustike tegevuse koordineerimist ja tegid ettepaneku, et hüvitavad kahe aasta jooksul veerandi ühe töötaja palgast. Muidugi ei olnud see piisav, aga oli siiski suur muutus, sest selle vajaduses oldi veendunud.

2010. aasta lõpus otsustas kohalik omavalitsus korraldada suure laste- ja noortepoliitika analüüsi, et seda muuta. Ühe tulemusena tehti ettepanek hõlmata kohaliku laste- ja noortepoliitikaga ka noored täiskasvanud.

2011–2012 – järgmine samm meie piirkonna noorte täiskasvanute integreerimisel uude noortepoliitikasse

Pärast analüüsi otsustasid kohalikud omavalitsused kahe aasta jooksul seda strateegiat katsetada, et panna alus pikaajalisele laste- ja noortepoliitikale, mida hakatakse rakendada 1. jaanuarist 2013.

Kohaliku laste- ja noortepoliitika koordineerimine otsustati ümber korraldada nii, et igal vanuserühmal (väikelapsed, lapsed, teismelised ja noored täiskasvanud) on oma koordinaator. Meie vabaühendusel paluti seda neljast koordinaatorist koosnevat meeskonda abistada.

Meie ülesanne kuni 2012. aasta lõpuni on:

kooskõlastada kohaliku võrgustiku tegevust (võrgustiku tunnustati kui kogu protsessi jaoks määrava tähtsusega osa);

aidata noorteorganisatsioonidel, vabaühendustel ja kohalikel poliitikutel arvestada oma igapäevatoos noorte täiskasvanutega;

osaleda uue laste- ja noortepoliitika elluviimises.

Lisaks pakuti välja, et meie töötaja palgast kompenseeritakse 25 protsendi asemel kaks kolmandikku (ühe teise avalik-õigusliku üksuse abiga).

Väga tore, aga mis saab edasi?

Praegune aeg on otsustava tähtsusega, sest 13 kohaliku omavalitsuse uus laste- ja noortepoliitika peaks jõustuma 1. jaanuaril 2013. See tähendab, et selle ülesehituse üle hääletatakse käesoleva aasta sügisel.

On hea, et osaleme vahetult selle koostamises (meie teadmisi ja oskusi tunnustatakse) ning ametlikult on kaasatud ka noored täiskasvanud ja noorsootöötajad, kes moodustavad meie kohaliku võrgustiku.

Palju on vaja veel ära teha, aga noorte täiskasvanutega arvestatakse kogu noorsootöös. See tähendab, et noorsootöö ei ole lihtsalt poliitika lisaosa, vaid kõikehõlmav tegutsemisviis. Niisiis on noorsootöö mõiste lõpuks ometi meie piirkonnas muutunud!

Kohalik võrgustik on endiselt väga aktiivne ja sel aastal loodi kaks uut vabaühendust, mida juhivad noored.

Lõpetuseks

Kui aus olla, siis 2005. aastal, kui seda teemat käsitlema hakkasime, ei osanud me arvata, et jõuame nii kaugele.

Niisiis, seadkem endale suured eesmärgid, näidake mitteformaalse hariduse jõudu kohaliku tasandi ühiskondlike muutuste esilekutsumisel ja vältigem kiusatust olla ainult vabaajategevuse ühendused, kes pakuvad vaid noortele mõeldud tegemisi. Selline tegevus peaks olema üksnes abivahend. Mitteformaalne haridus on midagi palju enam, see on, või vähemalt peaks olema, kohalike muutustega tegelemine. See toimib!

Denis Morel

Kuulub Prantsusmaal Bretagne'is tegutsevasse vabaühendusse Luciole, mille eesmärgiks on edendada elanike, eelkõige noorte täiskasvanute, aktiivset osalemist ühiskonnaelus ning parandada kultuuridevahelisi ja inimõigustealaseid teadmisi.

Denis Morel on juhendaja, koolitaja ja projektide koostaja. Oma tegevuses kaasavad nad võimalusel kõiki haridussektori osalisi (lapsi, noori, õpetajaid ja koolitajaid, õpetajate ja koolitajate koolitajaid, noorsootöötajaid, kodanikuühiskonda, kohalikke omavalitsusi jt) nii kohalikul kui ka Euroopa tasandil. Samuti teeb ta koostööd kohalike omavalitsustega, Euroopa Nõukogu noorsoodirektoraadiga ja programmiga Euroopa Noored.

Lisaks on ta Rennesi sotsiaaltööülikooli õppejõud. „Arvan, et peame looma silla formaalset ja mitteformaalset haridust andvate inimeste ja organisatsioonide vahele, sest me kõik anname inimestele oskusi ja teadmisi, mis aitavad neil leida oma koha ühiskonnas,“ lisab ta.

Tallinna noortevaldkonna ühise „liivakasti” loomise lugu

Ilona-Evelyn Rannala

Tallinna Spordi- ja Noorsooameti noorsootöö osakonna juhataja

Noortepoliitika ei saa kunagi päris valmis, täpselt nii nagu Tallinna linngi. Edasiliikumine lõimitud noortepoliitika suunas on aga vajalik ja võimalik. Milliseid samme tuleb selleks astuda, selgub praktika käigus, ent ühel hetkel saab juba kogetu pinnalt teha järeldusi ja anda soovitusi.

Noortepoliitika on rida otsustusmehhanisme ja meetmeid, mis peaksid noorte elu ja olu positiivselt mõjutama. See on minu isiklik laiendatud ja lihtsustatud definitsioon. Teatavasti on noorsootöö ainult üks osa noortepoliitikast, täpsemalt osa selle toimealadest,

kus neid otsuseid ja meetmeid ellu viiakse.

Noortepoliitika on eelkõige lõimitud tegevused ja otsused. Lihtsamalt öeldes on lõimitud noortepoliitika sihipärane, sarnastest põhimõtetest lähtuv koostöö eri valdkondade vahel, mis mõjutab noorte eluolu ja peaks lähtuma noorte vajadustest.

Mida kujutab endast selle definitsiooni valguses noortepoliitika kohaliku omavalitsuse tasandil suures linnas, nagu seda on Tallinn? Kui teadlik ja kui edukas see koostöö olla saab?

Tuleb tunnistada, et ütlusel „suurtel suured mured” on tõetera sees. Samas on aga suurematel omavalitsustel ka mitmekülgsemad võimalused. Muredest rääkides on just ladusa koostöö käimalükkamine üks probleemne teema. Kui 2004. aasta lõpus hakkasime Tallinna noorsootöö arengukava koostama, pörkasime mõningase vastuseisu ning mõistmatusega. Kõik tegime tööd noortega – kes haridus-, kes sotsiaal-, kes kultuuriküsimustes – ent ühist arusaama polnud. Noorsootöö tundus toona paljudele arusaamatu ja mõttetu. Ainult noortekeskusega seonduv oli mingil määral mõistetav, ent paljud ei teadnud isegi seda, mis seal tehakse.

2004. aastal polnud veel riiklikku noorsootöö strateegiat, ei tegeletud intensiivselt noorsootöö välispidise kuvandiga, ei mõõdetud noorsootöö kvaliteeti ega jälgitud noorte eluolu. Tugevat raamistikku, millele toetuda, seega polnud – tuli ise mõelda ja olla julge. Nüüd, kus kõik eespool loetletu on raamistikuna olemas, tuleb endiselt paras annus julgust ja uuendusmeelsust töös noortega ainult kasuks, kuna meid ümbritsev ühiskond on pidevas muutumises.

Suurepäraseks sisendiks 2004. aastal oli meile Euroopa Komisjoni valge raamat “Uus hoog Euroopa noortele” (ilmunud 2004. aastal eesti keeles), mis kirjeldas ootusi Euroopa Liidu liikmesriikide noortepoliitikale. Rõhuasetus oli noorte osaluse suurendamisel, kaasatusel ja teavitamisel. Ammutasime teavet ka Tallinna noorte tervise- ja riskikäitumist puudutavatest vähestest uuringutest ja statistikast ning korraldasime rea konsultatsioone ja kohtumisi eri osapooltega (sh noorteühendustega).

Tundsiime, et täpp i-l on siiski veel puudu. Süvenesime Põhjamaade noortepoliitika dokumentidesse, millest noppisime välja põhimõtte, mis käsitleb noort kui ressursi.

Mina olen tänini veendunud, et ükski noor ei ole probleem, vaid ühiskonna, kogukonna, perekonna, iseenda jaoks tõeline leid ja varandus, kellele saab noorsootöö kaudu pakkuda tuge ja arenguvõimalusi. Inimene ei võrdu probleemiga, kuid inimesel võivad olla probleemid. Sel juhul vajab ta teist laadi toetust, tavapärasest lähenemisest ei pruugi piisata.

Konsulterisime poolleioleva versiooni osas Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonnaga ning saime tagasisidet, et seatud põhimõtted vastavad ka väljatöötamisel oleva riikliku strateegia põhimõtetele. Kokkuvõtvalt võib öelda, et arengudokumendi koostamine ilma konkreetse, tugeva raamistikuta oli suhteliselt vaearikas töö.

Tallinna noorsootöö arengusuunad 2006–2010 töid esile neli eesmärki, või andsid neli suunda, mis katsidki juba kirjeldatud vajadusi:

- noorte vajadustega arvestamine noorsootöös;
- noorte osalemise soodustamine;
- koostöö arendamine ja tõhustamine;
- tunnustamine ja kvaliteediarendus.

Küsite ehk, et miks siis ikkagi arengusuunad ja mitte arengukava? Protsessi käigus loobusime arengukavast ja valisime n-ö pehmema dokumendi formaadi, arvestades asjaolu, et meil oli vaja Tallinna noortevaldkonnas luua ühine, meeldiv ja sobiv „liivakast”, kus koos „mängima” hakata. Lühidalt, olime kohanemisvõimelised ja paindlikud. See oli raamistik, põhimõtted ja suunad Tallinna noorsootöök, ent pikemas perspektiivis sisuliselt ka aluseks loimitud noortepoliitikale.

Kõigepealt tuli kokku leppida mängureeglid, terminid ja arusaam sellest, kuidas me näeme noort, koostööd, kuidas mõistame kvaliteeti, omaalgatust, osalust jpm. Iga osapool (ametid ja linnaosad) tegi eraldi nende nelja suunaga haakuva tegevuskava. Kuigi vahepeal tabas meid kõiki majanduskriis, viidi tegevuskavad ellu 90 protsendi ulatuses. Ka 2011. aastal läbi viidud kohaliku omavalitsuse kvaliteedihindamine Tallinnas näitas, et noorsootöö eesmärgid on täidetud 84 protsendiliselt.

Nüüd, kus Eestis on olemas suhteliselt kinnistunud arusaam noorsootööst, noorsootöö kvaliteedist, tunnustamise olulisusest ja valdkonna mainest, on ka arengute planeerimine kergem. Tallinnas võime anda positiivse hinnangu eelmisele perioodile muuhulgas seeläbi, kuidas uue arengudokumendi kavandamise protsess kulges. Hea näitaja on seegi, et noorsootöö on muudes arengukavades järjest enam kajastatud. Heast koostööst annab märku see, et arenguid saab planeerida vastandumiseta, mõistmises, partnerluses ja aruteludes. Aluseks on võtta uuringuid, mis noorte arvamus ja vajadusi analüüsivad, lisaks on mitmeid osalusvorme, kuidas noori protsessi üha enam kaasata (noortenõukogu, -volikogu, aga ka näiteks veebipõhiste konsultatsioonide võimalused).

Tallinna noorsootöö arengukava aastani 2016 on üles ehitatud riiklikku kohaliku omavalitsuse noorsootöö kvaliteedihindamise mudelit järgides, samas arvestades ka kohalike vajaduste ja võimalustega. Oluliselt suuremat rõhku pöörame üle 18-aastastele, hõivamata ja töötutele noortele ning arendustegevusele, sh uute või seni vähem kasutatust leidnud keskkondadele noorsootöös (nt virtuaalne noorsootöö, tänavanoorsootöö). Loomulikult on koostöö, osalus, tunnustamine ja kvaliteet endiselt olulised teemad.

Ütlen ka ausalt, et sel korral jäi Euroopa noortevaldkonna uuendatud raamistik arengukava koostamisel meile kaugeks. Võib-olla on põhjus selles, et Euroopa tasandi suuniste tutvustamine kohalikele omavalitsustele pole olnud kuigi vilgas. Osalesin hiljuti noortepoliitika-alasel rahvusvahelisel seminaril Sloveenias, kus arutati eri tasandite seoseid ja koostööd. Meelde jäi hea näide Rootsist, kus riik on võtnud vaevaks kohalikele omavalitsustele Euroopa suuniseid ning ühtlasi riigi enda ootusi noortepoliitika ja noorsootöö osas tutvustada ning abistab omavalitsusi arengukava analüüsimise ja eesmärgistamise protsessis. Samas aga pole, taoline praktika teistes Euroopa Liidu riikides väga levinud.

Tulles tagasi riikliku kohaliku omavalitsuse noorsootöö kvaliteedimudeli juurde, mis on Tallinna noorsootöö uue arengukava aluseks, siis suuremate linnade (ja pikemas perspektiivis ka väiksemate) jaoks on mudelist välja jäänud olulised teemad, nagu arendus, innovatsioon, partnerluse soodustamine jne. Ometi on just need teemad kõige edasiviivamad (nagu ka eespool öeldud) – paigalseis ei ole noortepoliitikale, sh noorsootööle, kiirelt muutuvast ajast lubatud, sest tegevus peab vastama noorte ootustele, vajadustele ja tegelikule olukorrale. Muidugi võib jäädaagi arutlema täsemel, et „kui meil rohkem raha oleks, küll siis teeks” või „kui me nüüd ühe noortekeskuse veel juurde saaks, küll siis toimetaks” või „kui need teised meiega koostööd tahaks teha, siis oleks hästi”. Sageli pole vastused lihtsalt seal, kust me neid otsime või üldse mitte sellised,

nagu me ootame. Mäletan soovitusi teraapilise ja loova meetodina proovida vaadata ruumi pea alaspidi – pidi avardama ja looma uut perspektiivi. Tasub proovida. Tasub sissetallatud radadelt kõrvale astuda ja kaasata täiesti ootamatuid ning erisuguseid tegijaid. Nii jõutakse tegelikult lõimituseni – mitte paberil ja plaanides, vaid realselt, koos tehes, koos plaani pidades, koos ressursse jagades ja koos tulemuste üle rõõmustades, mis annab omakorda tõe uuteks koostegemisteks ja -otsustamisteks.

Lõimitud noortepoliitika saab alguse reaalsest koostööst. Võimalik, et see kõlab lihtsustatuna, ent ometi ei oska paremat retsepti pakkuda. Ega see nii lihtne ei olegi – mida suurem koht, seda raskem, mida rohkem potentsiaalseid osapooli, seda keerulisem, ent seda rohkem ka võimalusi suuremateks õnnestumisteks.

Kindlasti on riigi tasandil noortepoliitika kujundamine ja elluviimine veel raskem kui kõige suuremas Eesti kohalikus omavalitsuses, sarnaste suunisteni jõudmine Euroopa Liidu tasandil aga juba omaette kunst.

Tulles tagasi kohalikule tasandile: mis teeb lõimitud noortepoliitika (sisuliselt koostöö noorte eluolu mõjutavate otsuste ja tegude nimel) siis raskeks? Raskeks teeb selle eelkõige õige mõtteviisi ja oskuste puudumine. Kõik saab alguse inimestest, meeskondadest, juhtimisoskustest, julgusest ja initsiatiivist, visioonist ja planeerimisest, uuendusmeelsusest, algatustest koostööks, struktuuridest, mis toetavad koostööd ja kõike eelnevat.

Väga lihtsalt öeldes – on vaja õigeid inimesi, õigete teadmiste, oskuste ning julgusega, kes loovad võimalused koostööks ja toetavad seda. Vaja on õigeid inimesi selleks tööks ka ette valmistada. Jäägu lõpetuseks kõlama mõte, millega alustasin – et noortepoliitika ei saa kunagi päris valmis. Ent samas, hea koostöö võib valmida küll!

Ajakiri on trükitud FSC sertifikaadiga paberile loodusõbratlike värvidega. ▼

Suur tänu kõigile, kes käesolevasse numbrisse panustasid!

Ajakirja väljaandja:
Sihtasutus Archimedes
Euroopa Noored Eesti büroo
Koidula 13 a, 10125 Tallinn
tel 697 9236
faks 697 9226
euroopa.noored.ee
www.mitteformaalne.ee

Ajakirja MIHUS väljaandmist toetatakse
Euroopa Sotsiaalfondi ja Eesti Vabariigi kaasrahastamisel
elluviidavast programmist
"Noorsootöö kvaliteedi arendamine".
Toimetaja: Kaire Talviste
Keeletoimetaja: Erle Luuk
Kujundus: Kontuur Leo Burnett / Kaia Rähn
Trükk: Ecoprint AS

ISSN 1736-860X